

+4,1%

10 464

7 015 439

7 297 418

-8,3%

10 146

6 956 956

7 333 578

Sisällysluettelo

Toimitusjohtajan katsaus	4
Hallituksen toimintakertomus	5
Tilinpäätöksen liitetiedot	15
Emoyhtiön tilinpäätös	25
Konsernin tilinpäätös	50

Eläke-Tapiola

Eläke-Tapiola on Suomen kolmanneksi suurin työeläkevakuuttaja. Eläke-Tapiola huolehtii sekä yrittäjien että työntekijöiden lakisääteisestä työeläketurvasta ja osallistuu Suomen työeläkejärjestelmän kehittämiseen.

Markkinaosuus **13,9 %**

110 732 eläkkeensaajaa

210 626 vakuutettua

Vuoden 2008 aikana Eläke-Tapiolan maksutulo kasvoi ja markkinaosuus pysyi ennallaan.

Asiakkaita palvelee kokonaisuutena Tapiolassa asiakasyrityksen liiketoimintaan, omaisuuteen ja henkilöstöön liittyvät riskit voidaan hallita saman palvelukanavan kautta. Tässä kokonaisuudessa

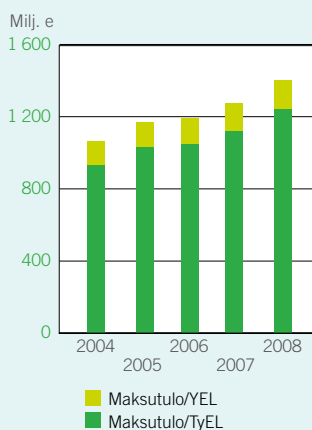
Eläke-Tapiolan tehtävänä on huolehtia lakisääteisestä eläkevakuuttamisesta sekä tukea asiakasyrityksiä työkyvyn ylläpidossa.

Vuoden 2008 aikana lähetettiin työeläkeote ensimmäisen kerran kaikille työeläkevakuutetuille. Eläke-Tapiola postitti 355 000 työeläkeotetta, jotka saadun palautteen perusteella lisäsivät merkit-

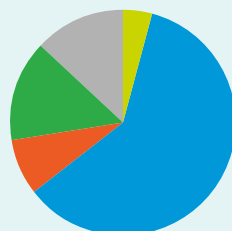
tävästi vakuutettujen tietoisuutta oman eläketurvansa tasosta.

Eläke-Tapiolan sijoitustoimintaa arvoستettiin myös kansainvälisesti. The 2008 Thomson Reuters Extel Survey -tutkimuksessa sijoitusmarkkinoilla toimivat tahot äänestivät yhtiön Suomen parhaaksi varainhoitajaksi.

Vakuutusmaksutulo

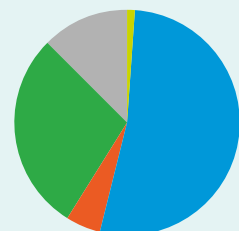

Sijoitusten jakauma ja tuotto prosentti 2008

Käypä arvo 7 299,3 milj. euroa
Sijoitustoiminnan tuotto prosentti -8,3 %

Sijoitusten jakauma ja tuotto prosentti 2007

Käypä arvo 7 868,3 milj. euroa
Sijoitustoiminnan tuotto prosentti 4,1 %

Eläke-Tapiolan sijoituspolitiikka osoitti vahvuutensa

Vuoden 2008 sijoitusympäristö oli haasteellinen. Eläke-Tapiolan sijoitusten tuotot olivat -8,3 prosenttia. Vaikka sijoitusten tuotto oli negatiivinen, tulos on olosuhteisiin nähden hyvä. Eläke-Tapiolan vuoden 2008 sijoitustuotto oli selvästi alan paras.

Eläke-Tapiola on pärjännyt hyvin myös pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna, sillä yhtiön sijoitustoiminnan viiden vuoden keskituotto on 3,6 prosenttia. Kun sijoitustoiminnan tulosta katsotaan yli syklin ja edellisen markkinahuipun, on Eläke-Tapiolan sijoitusten keskituotto alan parasta. Vuodesta 2000 lähtien Eläke-Tapiolan sijoitustoiminnan keskimääräinen vuosituotto on ollut 4,5 prosenttia.

Eläke-Tapiola korostaa sijoitustoiminnassaan pitkäjänteisyyttä. Sijoitamme vain kohteisiin, jotka tunnemme tarkasti ja joita voimme seurata. Tämän vuoksi hedge fund -rahastoilla ei ole koskaan ollut merkittävää roolia Eläke-Tapiolan sijoitusallokaatioissa.

Vuonna 2008 parhaiten eri omaisuuslajeista tuottivat korkosijoitukset, joissa on Eläke-Tapiolan allokaation pääpaino. Korkojen voimakkaan laskun ja matalan riskiprofiilin ansiosta korkosalkun tuotto nousi viime vuosia korkeammaksi. Eläke-Tapiolan korkosalkun likviditeettiä kohennettiin kesän aikana lisäämällä valtionlainojen ja sijoitustodistusten osuutta. Salkun likvidiyden merkitys on korostunut, koska takaisinlainauksen volyyymi moninkertaistui vuoden 2008 aikana. Uskon tämän kasvun jatkuvan.

Sijoitustoimintaamme arvostettiin myös kansainvälisesti. The 2008 Thomson Reuters Extel Survey -tutkimuksessa sijoitus-

markkinoilla toimivat tahot äänestivät Eläke-Tapiolan parhaaksi varainhoitajaksi Suomessa.

Vuoden 2008 aikana Eläke-Tapiolan maksutulot kasvoivat ja markkinaosuus pysyi ennallaan. Vakavaraisuus nousi vuonna 2008 selvästi toimialan keskimääräistä vakavaraisuutta paremmaksi.

Harri Miettinen hallituksen uudeksi puheenjohtajaksi

Vuonna 2007 voimaan tulleen työeläkeyhtiöiden hallintoa koskevan lain edellyttämät muutokset hallintoneuvoston ja hallituksen puheenjohtajistossa toteutettiin vuoden 2008 aikana. Eläke-Tapiolan hallituksen puheenjohtajaksi nimitettiin SOK:n kehitysjohtaja Harri Miettinen ja varapuheenjohtajaksi PAMin puheenjohtaja Ann Selin.

Työeläkeyhtiöiden hallintoon liittyvät määräykset rajoittavat Eläke-Tapiolan ja muiden Tapiola-ryhmän yhtiöiden yhteistoimintaa. Muutos on vaikuttanut toimintaan siten, että Eläke-Tapiolan henkilöstö on vuoden 2008 alusta alkaen työsuhteessa vain Eläke-Tapiolaan.

Eläke-Tapiolan asiakkaiden asemaan nämä muutokset eivät vaikuta. Tapiola-ryhmä palvelee edelleen asiakkaitaan kokonaisuutena siten, että asiakasyrityksen liiketoimintaan, omaisuuteen ja henkilöstöön liittyvät riskit voidaan hallita saman palvelukanavan kautta. Tämä on

hyvä perusta myös eläketurvan hoitoon liittyvien palvelujen tarjoamiselle Tapiola-ryhmän asiakkaille.

Iso tehtävä koko alalla vuoden 2008 aikana oli työeläkeotteen lähettäminen ensimmäisen kerran kaikille työeläkevakuutetuille. Eläke-Tapiola postitti 355 000 työeläkeotetta, jotka saadun palautteen perusteella lisäsivät merkittävästi vakuutettujen tietoisuutta oman eläketurvansa tasosta.

Palvelut hyvällä tasolla

Systemaattinen työ Eläke-Tapiolan henkilöstön osaamisen ja asiakaspalveluprosessien kehittämiseksi tuotti hyvää tulosta. Korvaus- ja eläkeneuvonta-asiakkaiden asiakastytyytyväisyys oli kiitettävällä tasolla ja henkilöstön ilmapiiri kehittyi myönteiseen suuntaan. Nämä luovat tukevan pohjan Eläke-Tapiolan strategisen tavoitteen saavuttamiseksi. Haluamme edelleenkin olla asiakkaidemme luottamuksen arvoinen, vastuut ja riskit tiedostava yhteistyökumppani yritysten ja yrittäjien työeläketurvan hoitajana.

Satu Huber

Toimitusjohtaja

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola

Hallituksen toimintakertomus

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Tapiolan (Eläke-Tapiola) toimialaan kuuluvat lakisääteiset työeläke- ja yrittäjäeläkevakuutukset. Yhtiö on osa Tapiola-ryhmää.

Tunnusluvut

Tiivistelmä tunnusluvuista	2008	2007	2006	2005	2004
Vakuutusmaksutulo, milj. e	1 403,0	1 273,7	1 191,2	1 168,1	1 061,4
Maksutulon muutos, %	10,1	6,9	2,0	10,0	6,2
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in, milj. e	-667,1	310,3	474,6	569,7	404,7
tuotto sitoutuneelle pääomalle, %	-8,3	4,1	6,8	9,2	7,2
Liikekulut vak. maksun hoitokustannustulosta, %	81,8	81,1	76,5	72,3	74,7
Kokonaistulos, milj. e	-612,2	-78,2	168,6	306,0	228,1
Vastuuvelka, milj. e	7 236,1	7 197,7	6 681,9	6 187,9	5 701,6
Toimintapääoma, milj. e ¹⁾	1 043,9	1 406,1	1 470,9	1 331,9	1 047,0
% vastuuvelasta ²⁾	16,2	21,3	24,3	24,1	20,7
suhteessa vakavaraisuusrajaan	2,9	1,8	2,2	2,6	2,8
suhteessa vakavaraisuusrajaan hyvityssiirtoa laskettaessa	1,7				
Tasoisvastuu, milj. e	303,0	295,0	333,2	312,9	325,5
Eläkevarat, milj. e ³⁾	7 479,3	7 976,9	7 502,4	6 851,7	6 100,4
Siirto asiakashyvityksiin (%) TyEL-palkkasummasta	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4
TyEL-palkkasumma, milj. e	5 736,3	5 367,7	4 956,0	4 739,5	4 363,2
YEL-työtulosumma, milj. e	826,6	790,3	730,9	677,3	645,3
Eläkkeensaajia, lkm	110 732	107 471	104 018	102 101	99 447
Henkilöstömäärä keskimäärin ⁴⁾	188	187			

¹⁾ Toimintapääomaa kuvaavat vuoden 2008 tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia aiempiin vuosiin nähden loppuvuonna 2008 voimaantulleen vakavaraisuuslainsäädännön takia.

²⁾ Suhdeluku laskettu %:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetyistä vastuuvelasta

³⁾ Vastuuvelka + arvostuserot

⁴⁾ Henkilöstö on työsuhteessa vuodesta 2008 alkaen eläkeyhtiöön. Vuoden 2007 tiedot on muunnettu vertailukelpoiksi

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Tapiolan (Eläke-Tapiolan) kokonaistulos eli vakuutusliikkeen tuloksen, sijoitustoiminnan tuloksen ja hoitokustannustuloksen yhteismäärä oli 612,2 miljoonaa euroa tappiollinen (-78,2 milj. e).

Eläke-Tapiolan katsauskauden sijoitustuotot käyvin arvo in olivat -8,3 prosenttia (4,1 %). Vaikka sijoitusten tuotto jäi negatiiviseksi, tulosta voidaan pitää tyydyttävänä siihen nähden, miten finanssikiiri on vaikuttanut markkinaolosuhteisiin ja toimialaan. Sijoitusallokaatio eli eri sijoitusluokkien välinen painotus on hyvin riskitietoinen. Sijoituskäytön heikentyessä pienennettiin alkusyksystä osakeriskiä myymällä ulkomaisia osakkeita merkittävä määrä. Nämä osakkeiden myynnistä saadut varat käytettiin osin takaisinlainoihin asiakkaille ja osin lyhytaikaisiin markkinasijoituksiin.

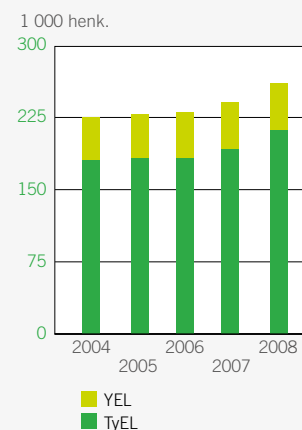
Vakuutusmaksutulo katsausajalla nousi 10,1 prosenttia noin 1 403,0 miljoonaan euroon. Maksetut korvaukset olivat noin 1 167,4 miljoonaa euroa. Vakuutusliikkeen tulos oli noin 8,3 miljoonaa euroa positiivinen (-38,2 milj. e, jossa mukana poikkeuserä). Liikekulut alittivat vakuutusmaksun hoitokustannusosan 10,9 miljoonalla eurolla (10,1 milj. e) ja olivat 81,8 prosenttia (81,1 %) hoitokustannustulosta. Toimintapääoma oli 16,2 prosenttia (21,3 %) vakavaraisuuslaskennan vastuuvelasta. Toimintapääoma oli 2,9-kertainen (1,8-kertainen) vakavaraisuusrajaan verrattuna. Toimintapääomaa kuvaavat tunnusluvut vuosilta 2007 ja 2008 eivät ole keskenään vertailukelpoisia, koska loppuvuonna 2008 voimaantulleet vakavaraisuuslainsäädännön muutokset muuttivat niiden laskentaa.

Asiakkaat ja asiakashyvyty

Vuoden lopussa oli voimassa 26 288 (25 396) TyEL-vakuutusta, joiden piirissä oli 210 626 (191 678) vakuutettua. YEL-vakuutuksia oli vuoden lopussa 49 340 (49 425). Asiakashyvityksiin siirretään 12,7 miljoonaa euroa (19,6 milj. e) eli 0,2 prosenttia (0,4 %) TyEL-palkkasummasta. Hyvitysten määrä on alan kärkipäässä.

Yhtiön markkinaosuus säilyi lähes edellisvuoden tasolla ja oli 13,9 prosenttia (14,0 %).

Vakuutettujen määrä

Toimintaympäristö

Vuoden 2008 sijoitusympäristö

Talous kääntyi vuoden 2008 aikana lähes maailmanlaajuisesti laskuun. Ylivelkaantuminen alkoi purkautua, mikä johti muun muassa asuntomarkkinoitten jyrkkään laskuun sekä maksuhäiriöitten kasvuun. Ongelmat näkyivät pankkien ja muiden rahoituslaitosten sijoitusten alaskirjauksina, kuluttajien luotonsaannin vaikeutumisenä, vakuusarvojen alenemisenä sekä pankkien vakavaraisuuden heikentymisenä. Vuoden aikana nähtiin sekä investointipankkien että useiden talletuspankkien konkurssseja. Euroopassa luotonsaannin vaikeutuminen alkoi merkittävästi hidastaa kulutus- ja investointikysyntää vuoden 2008 toisella neljänneksellä, jonka jälkeen talouskasvu on euroalueella ollut negatiivista.

Maailmantalous kasvoi alkuvuonna vielä kohtalaisesti kehittyvien markkinoiden ansiosta, mutta syksyllä kärjistynyt finanssikriisi heikensi nopeasti myös kehittyvien talouksien näkymiä. Yhdysvallat on ollut käytännössä taantumassa jo joulukuusta 2007.

Finanssikriisin kärjistyessä ohjauskorkoja alettiin nopeasti laskea. Vuoden päättyessä Euroopan Keskuspankin (EKP) keskeisin ohjauskorko oli 2,50 prosenttia. Yhdysvaltain keskuspankki Fed ja Japanin keskuspankki joutuivat laskemaan ohjauskorkonsa lähelle nollaa. Pitkät korot kääntyivät vuoden jälkipuoliskolla selvään laskuun talousnäkyvien heikentyessä. Saksan kymmenen vuoden joukkolainan korko aleni vuoden jälkipuoliskolla lähes 4,70 prosentin tasolta alle 3,00 prosenttiin. Euroopassa valtion joukkolainat tuottivat vuositasolla yli 9 prosenttia.

Maailmantalouden taantuma sekä kansainvälisen rahoitusjärjestelmän ennen kokematon kriisi heijastuivat hyvin voimakkaasti osakemarkkinoiden tuottoihin. Vuoden 1920 jälkeen osaketuotot ovat yksittäisen vuoden aikana laskeneet yhtä voimakkaasti ainoastaan vuonna 1931. Maailmanlaajuisesti osaketuotot laskivat yli 40 prosenttia.

Valuuttamarkkinoilla dollari jatkoi vuoden alkupuolella heikkenemistään euroa vastaan. Heinäkuussa tiedot euroalueen kasvun pysähtymisestä sekä öljyn ja raaka-aineiden hintojen kääntyminen voimakkaaseen laskuun alkoivat kuitenkin tukea dollaria. Vuoden jälkipuoliskolla myös pääomien vetäytyminen reunamarkkinoilta lisäsi dollarin kysyntää.

Vuoden 2008 lopulla tuottovaatimukset olivat nousussa kiinteistömarkkinoilla, mikä johti kiinteistöjen hinnanlaskuun. Koko vuoden kiinteistösijoitusvolyymi laski edellisvuodesta. Sijoituskiinteistöjen markkina-arvot ovat useilla osamarkkinoilla vuoden aikana laskeneet, mikä on vaikuttanut heikentävästi kokonaistuottolukemiin. Kansainvälisillä kiinteistömarkkinoilla vuosi 2008 oli murroksen aikaa. Syksyllä pankkisektorilta alkanut rahoituskriisi heijastui negatiivisesti kiinteistösektorille ja kaupankäynti lähes pysähtyi useilla osamarkkinoilla.

Työeläkejärjestelmä

Haasteellinen sijoitusympäristö johti siihen, että alan toimijoiden vakavaraisuudet heikkenivät. Sen vuoksi vuoden lopulla työeläkelaitosten vakavaraisuusvaatimuksia lievennettiin laki-

muutoksella. Lailla muutettiin vastuuvelan osakesidonnaisuus takautuvasti 10 prosentiksi voimassa olleen lain 4 prosentin sijasta. Lisäksi rahastokoron – kolme prosenttia – ylittävä tuottovaatimus, joka oli tarkoitus siirtää vanhuuseläkerahastointiin, jätettiin toimintapääomaan. Edelleen vakavaraisuuslaskennassa rinnastetaan vuoden 2010 loppuun asti tasausvastuun ns. EMU-puskurista toimintapääomaan määrä, joka on 4 prosenttia vakavaraisuuslaskennan vastuuvelasta. Myös toimintapääoman alaraja laskettiin kahdeksi prosentiksi vastuuvelasta.

Eläkevastuiden tuottovaatimus muodostuu rahastokorosta, eläkevastuiden täydennyskertoimesta ja osaketuotto-osuudesta. Aiemmin määritetty laskuperustekorko korvautui vuoden 2007 alusta alkaen säännöksillä, joiden mukaan 96 prosenttia vastuuvelasta piti olla vuonna 2008 sidottu perustekoron mukaiseen tuottovaatimukseen ja 4 prosenttia noteerattujen osakkeiden tuottoon. Edellisenä vuonna 98 prosenttia vastuuvelasta oli sidottu perustekoron mukaiseen tuottovaatimukseen ja 2 prosenttia noteerattujen osakkeiden tuottoon. Käytännössä tämä on toteutettu ottamalla käyttöön eläkevastuiden täydennyskerroin. Edellä mainittu lakimuutos nosti osaketuottoon sidotun osuuden 10 prosenttiin kuitenkin jo vuoden 2008 alusta. Täydennyskerroimen mukainen tuotto ohjautui toimintapääomaan.

Täydennyskerroin

1.1.2008–30.6.2008	3,03 %
1.7.2008–31.12.2008	1,58 %
1.1.2009–	0,00 %

Perustekorko on edelleen käytössä eläkejärjestelmän sisäisenä korkona. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa TyEL:n perustekoron puolivuositain ja sitä käytetään mm. TyEL-vakuutusmaksujen korkoutuksessa.

Perustekorko

1.1.2008–30.6.2008	6,25 %
1.7.2008–31.12.2008	4,75 %
1.1.2009–	3,00 %

Vuonna 2008 keskimääräinen työntekijän eläkelain (TyEL) mukainen työeläkevakuutusmaksu oli 21,8 prosenttia (21,6 %) palkoista. Tähän maksuun annettiin tilapäinen 1,0 prosenttiyksikön (0,6 %-yksikön) alennus, jolla puretaan aiempien vuosien työkyvyttömyyseläkemaksuista muodostunutta ylijäämää. Alennus on täysimääräinen pienille työnantajille ja prosenttimäärä vähenee (vuoden 2006) palkkasumman ylittäessä 1,566 milj. euroa. Työnantajan maksu vuonna 2008 oli keskimäärin 16,8 prosenttia (16,7 %). Työntekijän työeläkevakuutusmaksu oli alle 53-vuotiaille 4,1 prosenttia (4,3 %) ja 53 vuotta täyttäneille 5,2 prosenttia (5,4 %). Yrittäjien työeläkevakuutusmaksuprosentti oli alle 53-vuotiaalle 20,6 prosenttia (20,8 %) ja 53 vuotta täyttäneille 21,7 prosenttia (21,9 %). TyEL:n mukaisen tilapäisen työnantajan maksutaso oli 22,4 prosenttia (22,04 %).

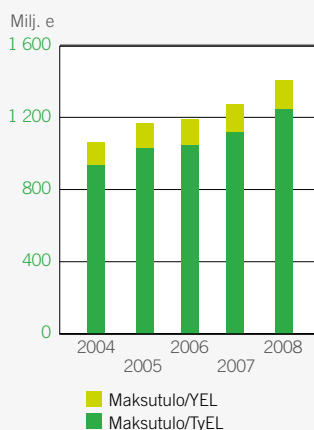
Jokainen yksityisellä sektorilla työskennellyt 18–67-vuotias henkilö saa työeläkeotteen vuodesta 2008 alkaen vuosittain omalta työeläkevakuuttajaltaan. Eläkeotteiden postitus alkoi huhtikuussa 2008 ja jatkui koko loppuvuoden. Työeläkeotteella näkyvät tiedot kaikista eläkettä kerryttävistä yksityisalan työsuhteista ja yrittäjätoiminnasta. Työeläkeotteella ei ole julkisen puolen palvelusuhdetietoja, koska niitä ei ole vielä siirretty työeläkejärjestelmän yhteiseen rekisterijärjestelmään. Otteella ilmoitetaan myös eläkkeeseen oikeuttavat ansiot sekä tietyistä sosiaalietuuksista (esim. opiskelusta, ansiosidonnaisesta päivärahasta ja hoitovapaasta) karttunut eläke. Jokaiselle henkilölle on laskettu vuoden 2007 loppuun mennessä yksityisen alan kertyneen työeläkkeen määrä. Työeläkeotteen mukana lähetettiin arvio tulevasta vanhuuseläkkeen määrästä kaikille 50 vuotta täyttäneille. Vakuutetut ovat voineet halutessaan tehdä verkko-palvelumme avulla itse arviolaskelmia eläkkeen määrästä. Tämä oli erityisen suosittua työeläkeotteiden saavuttua vakuutetuille.

Työeläkeyhtiöt haluavat lisätä kilpailua muuttamalla asiakashyvitysten ja maksun hoitokustannusosan määräytymisen yhtiökohtaiseksi. Asiaa koskeva ehdotus luovutettiin sosiaali- ja terveysministeri Liisa Hyssälälle 11. tammikuuta 2008. Työeläkevakuuttajat TELAn yhtiöasiain neuvottelukunta ja Finanssialan Keskusliitto ovat selvittäneet nykyistä laajemman yhtiökohtaisen hinnoittelun mahdollisuuksia. Selvityksessä todettiin, että ei ole suoranaisia perusteita sille, että esimerkiksi kulujen kattamiseen perittävä työeläkemaksun hoitokustannusosa ja asiakashyvitykset määrätään samalla tavalla kaikissa työeläkeyhtiöissä. Asia oli vuoden päättyessä edelleen kesken.

Vakuutus- ja korvaustoiminta

TyEL-vakuutuksia oli vuoden lopussa voimassa 26 288 kappaletta (25 396) ja YEL-vakuutuksia 49 340 kappaletta (49 425). TyEL-palkkasumma-arvio koko vuodelta kasvoi 6,9 prosenttia ja oli 5 736,3 miljoonaa euroa (5 367,7 milj. e). YEL-työtulosumma koko vuodelta kasvoi 4,6 prosenttia ja oli 826,6 miljoonaa euroa (790,3 milj. e).

Vakuutusmaksutulo

Eläke-Tapiolan vakuutusmaksutulo kasvoi 10,1 prosenttia 1 403,0 miljoonaan euroon (1 273,7 milj. e). TyEL-vakuutusmaksutulo nousi 11,2 prosenttia 1 239,1 miljoonaan euroon (1 114,8 milj. e). TyEL-maksutulon nousu johtui osin vuoden 2007 tarkistuksista. YEL-vähimmäisturvan mukaisen vakuutuksen vakuutusmaksutulo nousi 3,6 prosenttia 161,8 miljoonaan euroon (156,2 milj. e).

Vuonna 2008 TyEL-maksuun annetut alennukset eli asiakashyvitykset olivat yhteensä 12,7 miljoonaa euroa oltuaan edellisenä vuonna 19,6 miljoonaa euroa. Finanssialan Keskusliiton (FK) joulukuussa 2008 ilmestyneen vakuutusmarkkinoiden katsauksen mukaan lakisääteisen eläkevakuutuksen maksutulon arvioidaan kasvavan yli 10 prosenttia. Työeläkeyhtiöiden maksutulon kasvu heijastaa yleensä kansantalouden palkkasumman kehitystä, jonka FK arvioi kasvavan noin 7 prosenttia.

Luottotappiot saamatta jääneistä TyEL-vakuutusmaksuista olivat 3,7 miljoonaa euroa (5,3 milj. e). Luottotappiot saamatta jääneistä YEL-vakuutusmaksuista olivat 2,8 miljoonaa euroa (3,2 milj. e), jonka YEL-järjestelmässä valtionosuus korvaa.

Työeläkevakuutusten vuoden 2008 siirtoliiketulos TyEL-maksutulon osalta oli Eläke-Tapiolalle -17,3 miljoonaa euroa. Kappalemääräisesti yhtiö menetti 117 sopimusta. Haastavassa markkinatilanteessa tulosta on pidettävä kohtuullisena. Alkuvuoden ajan erittäin hyvin sujuneen uusmyynnin ansiosta Eläke-Tapiolan TyEL-markkinaosuuden ennustetaan säilyvän suunnilleen ennallaan. Yrittäjien eläkevakuutuksessa YEL:ssä siirtotulos oli -626 kappaletta.

Eläkkeet ja työhyvinvointipalvelut

Eläke-Tapiolassa oli vuoden lopussa 110 732 eläkkeensaajaa (107 471 eläkkeensaajaa). Vuoden 2008 aikana käsiteltiin 12 043 (11 328) eläkehakemusta. Eläke-Tapiolan eläkkeensaajille maksetut eläkkeet kasvoivat 8,0 prosenttia 988,3 miljoonaan euroon (915,1 milj. e). Maksetut korvaukset kasvoivat 10,3 prosenttia 1 176,4 miljoonaan euroon (1 066,8 milj. e).

Työeläkeindeksi, jota käytetään maksussa olevien eläkkeiden tarkistamiseen, nousi 2,39 prosenttia. Puoliväli-indeksi, jota käytetään niiden työaikaisten ansioiden tarkistamiseen, jotka vuoden 2005 työeläkeuudistuksen mukaan määräytyvät vuoteen 2011 saakka vanhojen säännösten mukaan, nousi 2,25 prosenttia. Palkkakerroin, jota käytetään vuodesta 2005 lähtien työaikaisten ansioiden, yrittäjätulojen ja työeläkelaeissa säädettyjen rajamäärien sekä vapaakirjojen tarkistamiseen, nousi 2,18 prosenttia.

Eläke-Tapiolan työhyvinvointipalvelut tarjoaa työeläkeasiakkaille palvelua, jonka tavoitteena on edistää asiakasyritysten henkilöstön työhyvinvointia. Asiakkaat saavat neuvontaa työhyvinvointiohjelmien kehittämisessä sekä välineitä ja apua hankkeiden toteuttamiseen. Vuonna 2008 työkyvyn ylläpito-toiminnon hoitokulut olivat 0,9 miljoonaa euroa (1,0 milj. e).

Vakuutustekninen vastuuvetka

Eläke-Tapiolan vakuutusteknisen vastuuvetlan määrä oli 7 236,1 miljoonaa euroa (7 197,7 milj. e).

Vuonna 2007 vastuuvetlan ja eläkevastuun laskuperusteisiin sisällytettiin osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Osake-

tuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun vuotuisen muutoksen perusteena on osakkeiden keskimääräisen vuosituoton mukainen osuus eläkelaitoksen TyEL:n mukaisen varsinaisen vastuuvetlan osasta. Vuonna 2007 osuus oli 2 prosenttia. Lakimuutos nosti sen 10 prosentiksi vuoden 2008 alusta.

Vastuuvetlan määrätiedot, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
TyEL-eläkevakuutus		
Varsinainen vakuutusmaksuvastuu	4 023	3 846
Varsinainen korvausvastuu	2 549	2 320
Lisävakuutusvastuu	503	610
Tasoisvastuu	296	288
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-266	2
TEL-lisäeläkevakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu	54	56
Varsinainen korvausvastuu	41	39
Tasoisvastuu	7	7
YEL-perusvakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu	20	21
YEL-lisäeläkevakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu	4	4
Korvausvastuu	5	4

Sijoitustoiminta

Eläke-Tapiola korostaa sijoitusprosessissa pitkäjänteisyyttä, eikä sijoituspolitiikkaa ole muutettu vuonna 2008. Eläke-Tapiola sijoittaa kohteisiin, jotka analysoidaan ja tunnetaan ja joita voidaan seurata. Sen vuoksi muun muassa hedge fund -rahastoilla on ollut hyvin vähäinen rooli Eläke-Tapiolan sijoitusallokaatioissa.

Sijoitusmarkkinoilla toimivat eri tahot äänestivät Eläke-Tapiolan parhaaksi varainhoitajaksi Suomessa. Tämä selviää laajasti seuratussa The 2008 Thomson Reuters Extel Survey -tutkimuksesta, joka tehtiin keväällä 2008. Tapiolalla on tutkimuksen mukaan hyvä maine sijoitusammattilaisten joukossa. Eläke-Tapiola seuraa laajaa joukkoa erilaisia yhtiöitä. Eläke-Tapiolan huolellinen tapa tehdä analyysseja on näin saanut tunnustusta.

Eläke-Tapiolassa osakesijoitusten osuutta on vähennetty onnistuneesti. Vuoden 2007 lopulla allokaatiota eli eri sijoitusluokkien välistä painotusta muutettiin niin, että osakkeiden ja osuuksien osuutta kaikista sijoituksista laskettiin alle 30 prosentin tason, millä varauduttiin vuoden 2008 epävarmaan markkinakehitykseen. Ennen vuoden 2008 syksyä myytiin kansainvälisiä osakkeita ja osakeindeksirahastoja. Suomalaisten osakkeiden myyntiin ei ole ollut paineita. Vuoden 2008 lopussa osakesijoitusten osuus koko sijoituskannasta oli noin 15 prosenttia.

Vuonna 2008 parhaiten eri omaisuuslajeista tuottivat korkosijoitukset. Tämän vuoksi myös allokaation pääpaino on korkosijoituksissa. Korkojen voimakkaan laskun ja matalan riskiprofiilin ansiosta korkosalkun tuotto nousi viime vuosia korkeammaksi. Eläke-Tapiolan korkosalkun likviditeettiä kohennettiin kesän aikana lisäämällä valtionlainojen ja sijoitustodistusten osuutta. Salkun likvidisyyden merkitys korostuu jatkossa, koska takaisinlainauksen volyyymi moninkertaistui vuoden 2008 aikana ja tämän kehityksen uskotaan jatkuvan vuonna 2009.

Eläke-Tapiolan sijoitustuotot käyvin arvoin olivat -8,3 prosenttia (+4,1 %). Sijoitukset käyvin arvoin olivat 7 299,3 miljoonaa euroa (7 868,3 milj. e) ja sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoin olivat -667,1 miljoonaa euroa (+310,3 milj. e). Vaikka sijoitusten tuotto oli tarkasteluvuonna negatiivinen, tulosta voi olosuhteisiin ja toimialaan nähden pitää pitkällä aikavälillä tarkasteltuna hyvänä. Vuosina 2000–2008 sijoitustoiminnan keskimääräinen tuotto on ollut 4,5 prosenttia.

Osakkeisiin oli vuoden lopussa sijoitettuna 1 068,9 miljoonaa euroa (2 248,2 milj. e). Tilinpäätöshetkellä osakepaino oli 14,6 prosenttia (28,6 %) sijoituksista. Osakesijoitusten tuotto oli -39,2 prosenttia (+7,2 %).

Eläke-Tapiolan korkosijoitusten markkina-arvo mukaan lukien korkorahastot sekä rahamarkkinasijoitukset oli vuoden

2008 lopussa 4 980,9 miljoonaa euroa (4 550,0 milj. e) eli 68,3 prosenttia (57,8 %) sijoituksista. Yritysten joukkovelkakirjalainoja salkusta oli noin 14,1 prosenttia (12,0 %) ja loput korkosalkun sijoituksista oli niin sanotuissa julkishyödyllisissä ja vakuudellisissa joukkovelkakirjalainoissa, valtioiden liikkeesen laskemissa joukkovelkakirjalainoissa sekä rahamarkkina-sijoituksissa. Korkorahastojen osuus korkosalkusta oli noin 1,7 prosenttia (4,0 %). Nämä rahastot sijoittavat kehittyville markkinoille sekä ns. High Yield -markkinoille. Eläke-Tapiolan korkosijoitukset tuottivat 4,8 prosenttia (2,1 %). Salkun korkoriskiä kuvaava mittari eli niin sanottu modifioitu duraatio oli vuoden lopussa noin 2,8 (4,4).

Eläke-Tapiolan kiinteistö-sijoitukset olivat 940,1 miljoonaa euroa (979,7 milj. e) eli 12,9 prosenttia (12,5 %) sijoituksista. Eläke-Tapiolan kiinteistö-sijoitukset tuottivat -1,9 prosenttia (+6,6 %). Edellisvuoteen verrattuna kiinteistö-sijoitusten kokonaistuottoa painoivat listattujen kiinteistö-sijoitusrahastojen negatiiviset tuotot. Kiinteistöjen keskimääräinen tyhjyysaste oli 4,3 prosenttia (5,5 %). Kirjatut arvonalentumiset ja niiden palautukset olivat nettomääräisesti -8,6 miljoonaa euroa (+ 0,6 milj. e).

Eläke-Tapiolan lainasaamiset olivat 309,3 miljoonaa euroa (90,5 milj. e), mikä oli 4,2 prosenttia (1,2 %) sijoituksista. Lainakannan pääpaino oli takaisinlainoissa. Lainasaamiset tuottivat 1,4 prosenttia (4,9 %). Uusien takaisinlainojen kysyntä on kasvanut voimakkaasti katsauskauden loppua kohti.

Vakavaraisuus

Yhtiön toimintapääoman määrä oli 1 043,9 miljoonaa euroa (1 406,1 milj. e), mikä oli 16,2 prosenttia (21,3 %) vakavaraisuuslaskennan vastuuvälästä. Yhtiön sijoitusjakauman perusteella määräytyvä vakavaraisuusraja oli 5,6 prosenttia (12,2 %) vakavaraisuuslaskennan vastuuvälästä, joten yhtiön vakavaraisuus on 2,9-kertainen (1,8-kertainen) vaatimukseen nähden. Kuluneen vuoden joulukuussa vahvistettu lakiuudistus kasvatti

esitettäviä vakavaraisuuslukuja merkittävästi koko työeläke-alalla. Ilman näitä helpotuksia hyvityssiirtoa laskettaessa toimintapääoma olisi ollut 9,5 % vakavaraisuuslaskennan vastuuvälästä ja suhteellinen vakavaraisuus olisi ollut 1,7-kertainen.

Riskienhallinta

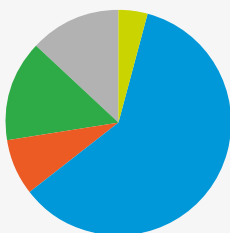
Eläke-Tapiolan hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnasta. Hallitus määrittää eri toimintojen riskienhallinnan tavoitteet, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Yhtiössä laaditaan vuosittain sijoitus- ja riskienhallintasuunnitelmat, jotka hyväksytään hallituksessa. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä.

Liiketoimintayksiköt tunnistavat ja analysoivat toimintaa tai tavoitteita uhkaavat riskit sekä strategia- ja vuosisuunnittelun yhteydessä että päivittäisessä toiminnassa. Riskeihin varautumisen tärkeys arvioidaan analysoimalla niiden toteutumisen todennäköisyyden lisäksi mahdollisesta realisoitumisesta aiheutuvia vaikutuksia. Toimitusjohtaja ja liiketoimintayksikköjen johtajat vastaavat omaan toimintaansa liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta.

Riskienhallinnan valvonta on vastuutettu aina muulle kuin operatiivisesta toiminnasta vastaavalle taholle. Sisäinen tarkastus tukee johtoa ja hallitusta valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Eläke-Tapiolan hallituksen tarkastusvaliokunta valvoo ja arvioi osaltaan riskejä.

Eläke-Tapiolan toiminnan merkittävimmät riskit ovat sijoitus-toimintaan liittyvät markkinariskit, vakuutusriskit, operatiiviset riskit ja liiketoimintariskit. Markkinariski johtuu varojen markkina-arvojen vaihtelusta, sisältäen mm. korkojen, osakekurs-sien tai valuuttakurssien muutoksen aiheuttaman vaihtelun. Vakuutus toiminnan merkittävimmät vakuutusriskit ovat eliniän-pituuteen ja työkyvyttömyyteen liittyvät riskit sekä vakuutusmaksujen maksamiseen liittyvät riskit. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai

Sijoitusten jakauma ja tuotto prosentti 2008

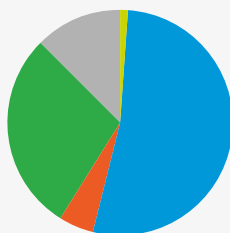

Käypä arvo 7 299,3 milj. euroa
Sijoitustoiminnan tuotto prosentti -8,3 %

Lainasaamiset 4,2 %, *1,4 %
Joukkovelkakirjalainat 60,4 %, *4,6 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset 7,9 %, *6,4 %
Osakkeet ja osuudet 14,6 %, *-39,2 %
Kiinteistö-sijoitukset 12,9 %, *1,9 %

*Tuotto prosentti sijoituslajeittain

Sijoitusten jakauma ja tuotto prosentti 2007

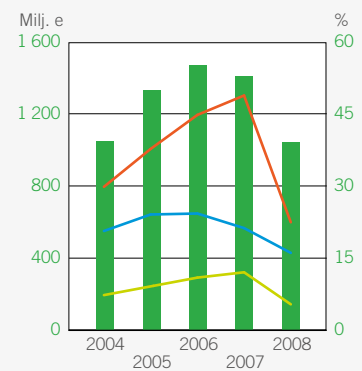

Käypä arvo 7 868,3 milj. euroa
Sijoitustoiminnan tuotto prosentti 4,1 %

Lainasaamiset 1,2 %, *4,9 %
Joukkovelkakirjalainat 52,8 %, *1,9 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset 5,0 %, *4,3 %
Osakkeet ja osuudet 28,6 %, *7,2 %
Kiinteistö-sijoitukset 12,5 %, *6,6 %

*Tuotto prosentti sijoituslajeittain

Toimintapääoma

■ Toimintapääoma, milj. euroa
— Toimintapääoman enimmäismäärä, %
— Vakavaraisuusaste, %
— Vakavaraisuusraja, %

epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Liiketoimintariskit sisältävät muun muassa toimintaympäristöön liittyvät riskit kuten markkina-aseman, kilpailutilanteen tai asiakaskäyttäytymisen muutokset sekä strategisiin ja operatiivisiin valintoihin liittyvät riskit.

Eläke-Tapiolan riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa Riskit ja riskienhallinta -osiossa.

Hallinto ja johtaminen

Eläke-Tapiolan osakkaita ovat vakuutuksenottajat, vakuutetut vakuutuskohtaisesti yhdessä sekä takuusuusien omistajat. Kaikki takuusuudet ovat Tapiola-ryhmän keskinäisten vakuutusyhtiöiden omistuksessa. Vakuutuksenottajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Se valitsee vakuutusyhtiön hallintoneuvoston jäsenet ja päättää tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta sekä vastuuvapaudesta hallintoelinten jäsenille ja toimitusjohtajalle.

Eläke-Tapiolan varsinainen yhtiökokous pidettiin 24.4.2008. Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2007, valittiin hallintoneuvostoon uusia jäseniä sekä tilintarkastajat. Hallintoneuvoston jäsenten toimikausi on kolmivuotinen. Vähintään puolet eläkeyhtiön hallintoneuvoston jäsenistä edustaa työmarkkinajärjestöjä. Eläke-Tapiolan hallintoneuvoston erovuoroisista jäsenistä valittiin uudelleen Kaarlo Julkunen, Vesa Jussila, Harri Koponen, Timo Mäki-Ullakko ja Jouko Vehmas. Uusina jäseninä valittiin toimialajohtaja Jarkko Eloranta (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry), laatuinsinööri Hannu Hakala (Konecranes Oyj), toimitusjohtaja Kimmo Simberg (Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa), toimitusjohtaja Klaus Viljanmaa (Urho Viljanmaa Oy) ja toimitusjohtaja Matti Rihko (Raisio Oyj).

Yhtiön varsinaiseksi tilintarkastajiksi valittiin varsinaisessa yhtiökokouksessa 24.4.2008 edelleen KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy (PWC) ja KHT-tilintarkastaja Hannu Pellinen. PWC:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT-tilintarkastaja Juha Tuomala. Varatilintarkastajiksi valittiin KHT-tilintarkastajat Riitta Hallio ja Sari Airola PWC:stä. Tilintarkastusyhteisölle maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin esitetään tuloslaskelman liitteessä 3.4.

Eläke-Tapiolan hallintoneuvoston järjestäytymiskokouksessa 29.5.2008 valittiin hallintoneuvoston puheenjohtajaksi Metsäliitto-konsernin strategiajohtaja Hannu Anttila Espoosta ja varapuheenjohtajaksi vakuutettujen edustajana Palvelualojen ammattiliitto PAMin 2. varapuheenjohtaja Kaarlo Julkunen. Hallintoneuvosto kokoontui kolme kertaa vuonna 2008. Kokouksiin osallistui keskimäärin 73 prosenttia jäsenistä. Hallintoneuvoston jäsenille maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalliset ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset esitetään tuloslaskelman liitteessä 3.3.2.

Eläke-Tapiolan hallituksen meneillään oleva kolmivuotiskausi alkoi 1.1.2007.

Hallituksen kuuluivat vuonna 2008:

- pääjohtaja Asmo Kalpala, hallituksen puheenjohtaja (Tapiola-ryhmä)
- yhtiöryhmän johtaja Jari Saine, hallituksen varapuheenjohtaja (Tapiola-ryhmä)
- kehitysjohtaja Harri Miettinen (SOK)
- puheenjohtaja Ann Selin (Palvelualojen ammattiliitto PAM, SAK)
- puheenjohtaja Michael Hornborg (MTK)
- apulaisjohtaja Eeva-Liisa Inkeroinen (Elinkeinoelämän keskusliitto)
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen (SAK:n yhteiskuntapoliittinen edunvalvontaosasto)
- ylläkäri Kari Kaukinen (Elinkeinoelämän keskusliitto)
- toimitusjohtaja Seppo Salisma (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva)
- lakimies Heli Puura (STTK)
- johtaja Risto Suominen (Suomen Yrittäjät)
- kauppatieteiden lisensiaatti Pauli Torkko

Hallituksen varajäseniä olivat yhtiöryhmän johtaja Juhani Heiskanen 30.4.2008 asti (Tapiola-ryhmä), toimitusjohtaja Harri Hietala (Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI ry, TT), toiminnanjohtaja Jorma Tilander (Suomen Lakimiesliitto, AKAVA) ja yhtiöryhmän johtaja Antti Calonius (Tapiola-ryhmä).

Vuonna 2009 hallituksen muodostavat:

- kehitysjohtaja Harri Miettinen, hallituksen puheenjohtaja (SOK)
- puheenjohtaja Ann Selin, hallituksen varapuheenjohtaja (Palvelualojen ammattiliitto, SAK)
- yhtiöryhmän johtaja Antti Calonius (Tapiola-ryhmä)
- johtaja Eeva-Liisa Inkeroinen (Elinkeinoelämän keskusliitto)
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen (SAK:n yhteiskuntapoliittinen edunvalvontaosasto)
- pääjohtaja Asmo Kalpala (Tapiola-ryhmä)
- ylläkäri Kari Kaukinen (Elinkeinoelämän keskusliitto)
- hallituksen puheenjohtaja Arto Okkonen 1.1.2009 alkaen (Imagon Oy)
- lakimies Heli Puura (STTK)
- yhtiöryhmän johtaja Jari Saine (Tapiola-ryhmä)
- johtaja Risto Suominen (Suomen Yrittäjät)
- kauppatieteiden lisensiaatti Pauli Torkko

Vuonna 2009 hallituksen varajäseniä ovat toimitusjohtaja Harri Hietala (Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI ry, TT), yhtiöryhmän johtaja Arto Jurttila (Tapiola-ryhmä) ja toiminnanjohtaja Jorma Tilander (Suomen Lakimiesliitto, AKAVA).

Hallitus muun muassa vahvistaa strategiasuunnitelmat ja toimintaperiaatteet sekä vuosittaiset toimintasuunnitelmat. Hallitus kokoontui 13 kertaa vuonna 2008. Kokouksiin osallistui keskimäärin 84 prosenttia varsinaisista jäsenistä. Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset ovat tuloslaskelman liitteessä 3.3.2

Hallituksen perustama tarkastusvaliokunta valmistele taloudellista raportointia ja valvontaa koskevien asioiden käsittelyä hallituksessa. Sen tehtäviin kuuluvat esimerkiksi tilinpäätöksen ja puolivuotiskatsauksen käsittely, riskienhallinnan valvonta ja arviointi, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen arviointi sekä tilintarkastajien työn seuranta.

Valiokuntaan kuuluvat:

- kauppatieteiden lisensiaatti Pauli Torkko, puheenjohtajana
- kehitysjohtaja johtaja Harri Miettinen, jäsen 31.12.2008 saakka (SOK)
- lakimies Heli Puura (STTK)
- johtaja Eeva-Liisa Inkeroinen, jäsen 1.1.2009 alkaen (Elinkeinoelämän keskusliitto)

Tarkastusvaliokunta kokoontui vuonna 2008 viisi kertaa. Kokouksien osallistumisprosentti oli 93 prosenttia.

Hallituksen perustama nimitys- ja palkitsemisvaliokunta valmistele hallituksessa käsiteltävät nimitys- ja palkitsemisasiat. Valiokunta seuraa myös Eläke-Tapiolan henkilöstön palkitsemisjärjestelmän kehittämistä ja raportoi tästä hallitukselle.

Valiokuntaan kuuluivat vuonna 2008:

- pääjohtaja Asmo Kalpala, puheenjohtaja
- apulaisjohtaja Eeva-Liisa Inkeroinen (EK)
- puheenjohtaja Ann Selin (PAM)

Palkitsemisvaliokunta kokoontui vuonna 2008 kuusi kertaa. Kokouksiin osallistuivat kaikki jäsenet.

Palkitsemisvaliokunnan kokoonpano vuonna 2009 on seuraava:

- kehitysjohtaja Harri Miettinen, puheenjohtaja (SOK)
- pääjohtaja Asmo Kalpala (Tapiola-ryhmä)
- puheenjohtaja Ann Selin (Palvelualojen ammattiliitto, SAK)

Hallintoneuvoston perustaman vaalivaliokunnan tehtäviin kuuluu päätösesitysten valmisteleminen yhtiökokoukselle hallintoneuvoston jäsenten valitsemiseksi ja hallintoneuvostolle hallituksen jäsenten valitsemiseksi.

Valiokuntaan kuuluvat:

- strategiajohtaja Hannu Anttila, puheenjohtaja (Elinkeinoelämän keskusliitto)
- 2. varapuheenjohtaja Kaarlo Julkunen varapuheenjohtaja (Palvelualojen ammattiliitto, SAK)
- toimitusjohtaja Ilkka Brotherus (Elinkeinoelämän keskusliitto)
- johtaja Pekka Immeli (AKAVA)
- toiminnanjohtaja Vesa Jussila (Myynnin ja markkinoinnin ammattilaiset, STTK)
- kauppaneuvos Jouko Vehmas (Elinkeinoelämän keskusliitto)

Vaalivaliokunta kokoontui vuonna 2008 neljä kertaa. Kokouksiin osallistuivat kaikki jäsenet.

Eläke-Tapiolan toimitusjohtajana aloitti syyskuun alussa kauppatieteiden maisteri Satu Huber. Olli-Pekka Laine toimi toimitusjohtajana eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Toimitusjohtajan sijaisena toimii varatoimitusjohtaja Keijo Kouvonen. Vuonna 2008 toimitusjohtajille maksetut palkat ja luontoisedut olivat yhteensä 235 712 euroa ja tulospalkkio 20 100 euroa. Johdon tulospalkkio perustuu toisaalta yhtiökohtaisten kolmen vuoden strategisten tavoitteiden (määrä enintään 30 prosenttia) sekä toisaalta vuositavoitteiden ja henkilökohtaisten tavoitteiden (määrä enintään 20 prosenttia) toteutumiseen. Toimitusjohtajan eroamisikä on 63 vuotta. Toimisuhteen ennenaikaisesta päättymisestä on sovittu 12 kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Tapiola-ryhmässä on lisäksi yhtiö- ja yksikköjohtoryhmiä, joiden tarkoituksena on avustaa toimitusjohtajia ja toimia yhtiöiden neuvottelueliminä. Niiden tehtävät määritellään hallituksissa vahvistetuissa työjärjestyksissä.

Neuvottelukunnat toimivat asiakaskunnan ja yhtiöryhmän välisenä hallintoa täydentävänä vuorovaikutuskanavana. Tapiolalla on alueellisten neuvottelukuntien lisäksi mm. eläkeasiain neuvottelukunta, maa- ja metsätalouden neuvottelukunta, pk-yritysten neuvottelukunta ja Tapiola Pankin neuvottelukunta. Hallituksen nimittämä eläkeasiain neuvottelukunta antaa lausuntoja rajatapauksen luontoisista työkyvyttömyyseläkehakemuksista. Vuoden 2008 aikana neuvottelukuntien jäseniä oli noin 340. Vaikka vuoden 2009 alusta neuvottelukuntien määrä väheni yhdellä Keski-Savon paikallisalueen lakkauttamisen myötä, ei sillä ollut vaikutusta jäsenmäärään. Keski-Savon neuvottelukuntien jäsenet jaettiin uuden paikallisaluejaon mukaisesti Etelä-Savon ja Kuopion neuvottelukuntiin. Vuoden 2009 alusta perustettiin vakuutettujen neuvottelukunta. Muutosten jälkeen Tapiolalla on 22 alueellista neuvottelukuntaa ympäri Suomen, kolme elinkeinoelämän neuvottelukuntaa sekä neljä kuluttajaneuvottelukuntaa.

Sisäinen tarkastus avustaa ylintä johtoa toiminnan ohjauksessa, valvonnassa ja varmistamisessa suorittamalla toimintaan kohdistuvaa tarkastusta. Se arvioi toiminnan suoritus- tasoja, tehokkuutta, sisäisen ohjauksen ja valvonnan riittävyttä, riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta sekä lakien, viran- omaismääräysten ja sisäisten ohjeiden noudattamista.

Eläke-Tapiola on julkisen valvonnan alainen työeläkevakuu- tusyhtiö, jota valvoo Suomen Pankin yhteydessä toimiva Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa, että vakuutus- laitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Se seuraa ja arvioi valvottaviansa taloudellista asemaa, johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä, toiminta-edellytyksiä sekä toimin- taympäristön muutoksia.

Tarkemmat tiedot eri hallintoelimistä ja niiden tehtävistä löytyvät osoitteesta tapiola.fi.

Henkilöstön määrä ja rakenne

Vuoden 2008 alusta alkaen yksinomaan Eläke-Tapiolalle töitä tekevät henkilöt ovat työsuhteessa vain Eläke-Tapiolaan. Vahinko-Tapiolassa, Henki-Tapiolassa ja näiden yhtiöiden tuot- tamissa yhtiöryhmäpalveluissa työskentelevät henkilöt eivät enää vuoden 2008 alusta ole työsuhteessa Eläke-Tapiolaan. Muutos ei aiheuttanut muutoksia muihin työsuhteen ehtoi- hin eikä työtehtäviin. Jatkossakin yhtiöryhmäpalvelut tuottavat palvelut Tapiola-ryhmän eri juridisille yhtiöille. Eläke-Tapiolan ja muiden Tapiola-ryhmän yhtiöiden kesken on tehty yhteisistä palveluista ostopalvelusopimukset. Eläke-Tapiolan henkilös- tön keskimääräinen lukumäärä oli tilikaudella 188 henkeä (187 henkeä).

Palkitseminen

Eläke-Tapiolan ylempien toimihenkilöiden palkat perustuvat finanssitoimialan benchmarking-tietoa hyödyntäen tehtyyn Hay-vaativuusarviointiin ja pisteytykseen.

Tulospalkkiojärjestelmä on keskeinen osa Tapiolan palkitse- misjärjestelmiä. Se koskee koko organisaatiota ja toimii osana johtamisjärjestelmää. Toimihenkilöiden tulospalkkion määrä on enintään 7 prosenttia vuosipalkkasummasta. Toteumat ovat olleet keskimäärin 4 prosenttia. Tavoitteet johdetaan yhtiöryh- män strategiasta ja ne voivat olla joko tiimi- tai yksilökohtaisia. Tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan tuloskeskustelussa.

Lisäksi Tapiola-ryhmän vuonna 1991 perustettuun henki- löstörähoon siirretään vuosittain toteutuneiden tavoitteiden mukainen voittopalkkioerä. Voittopalkkion suuruuteen vaikut- tavat muun muassa Tapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden tulos ja markkinaosuuksien kasvu. Tilikauden tuloksen perusteella ei suoritettu siirtoa Tapiola-ryhmän henkilöstörähoon. Kumu- latiivisesti Tapiola-ryhmä on siirtänyt henkilöstörähoon sen toiminnan aikana yhteensä 24,7 miljoonaa euroa.

Johdon tulospalkkiojärjestelmän piirissä ovat toimitusjoh- taja, varatoimitusjohtaja, muut johtajat, apulaisjohtajat tai heihin rinnastettavat. Johdon tulospalkkio perustuu toisaalta yhtiö- kohtaisten kolmen vuoden strategisten tavoitteiden (maksi- mitaso tehtävästä riippuen enintään 70 prosenttia vuosian- siosta) sekä toisaalta vuosittain tavoitteiden (maksimitaso tehtävästä riippuen enintään 50 prosenttia vuosiansiosta) toteutumiseen. Toteutumat ovat olleet keskimäärin noin 20 prosenttia enimmäismäärästä.

Yhteiskuntavastuuraportti, joka on luettavissa internetsivuil- lamme, sisältää lisätietoja henkilöstöstä.

Vastuullinen yritystoiminta

Eläkevakuutusyhtiöllä on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä lakisääteisen eläkevakuutuksen toimeenpanijoina. Eläke-Tapio- lan työhyvinvointi- ja työeläkekuntoutuspalvelujen tavoitteena on pienentää työkyvyttömyyseläkekustannuksia ja vähentää ennenaikaista eläkkeelle siirtymistä.

Sijoitustoiminnassa tärkein periaate on turvaavuus ja tuotta- vuus. Sijoituskohteita valittaessa Eläke-Tapiola pyrkii välttämään kohteita, joiden arvomaailma on ristiriidassa sen omien arvojen kanssa. Vuonna 2008 Eläke-Tapiola allekirjoitti YK:n vastuulli- sen sijoittamisen periaatteet.

Sosiaaliseen vastuullisuuteen katsotaan kuuluvan Eläke- Tapiolan vastuu ihmisistä ja yhteisistä sekä toiminta yhteistyö- verkoissa. Tapiola noudattaa pitkäjänteistä, vastuullista henki- löstöpoliittikkaa. Yhtiön johto ja henkilöstön edustajat pyrkivät tiiviissä yhteistyössä kehittämään yhtiön toimintaa, jotta työ- paikkojen määrää voitaisiin lisätä tehokkuutta pitkällä aikajän- teellä kuitenkin parantaen.

Tapiola-ryhmä raportoi yhteiskuntavastuustaan kuudennen kerran. Vuoden 2008 yhteiskuntavastuuraportin teema on ”Vastuu tavaksi”. Raportti on laadittu kansainvälisen raportointi- standardin Global Reporting Initiative (GRI) mukaan. Raportti ylsi vuonna 2007 Suomessa ensimmäisenä laajuudeltaan tasolle A+.

Tapiolan yhteiskuntavastuun pohjana ovat yhtiöryhmän yhteiset arvot: asiakkaiden etu, eettinen toiminta, yhdessä menestyminen ja yrittäjähenkisyys. Keskinäisyys yhtiömuotona asettaa Tapiolalle erityisiä avoimuuden ja vastuullisuuden vaati- muksia, koska asiakkaat ovat myös omistajia.

Vakuutus- ja finanssitoiminta ei toimialana juurikaan rasita ympäristöä. Tapiolan ympäristötoiminta jakautuu kolmeen tulos- alueeseen: ympäristöpalvelut, omistuskiinteistöt ja toimisto- ympäristö. Eläke-Tapiola on merkittävä kiinteistöjen omistaja ja rakennuttaja, joten sijoituspäätöksillä on välillisiä vaiku- tuksia ympäristöön. Alue toimistoihin on nimitetty alueiden ympäristövastaavat.

Konserni

Konsernirakenne

Eläke-Tapiolan konserniin kuuluvat emoyhtiö Eläke-Tapiolan lisäksi tytäryhtiöt Elkes Oy (omistusosuus 100 %) ja Tapra Ky (100 %) sekä 58 (70) asunto- ja kiinteistöyhtiötä tytäryhtiöinä. Osakkuusyhtiöitä ovat Vakuutusneuvonta Aura Oy, Vakuutusneuvonta Pohja Oy, Suomen Metsäsijoitus Oy, Oirabi Oy sekä kolme kiinteistöyhtiötä.

Konsernitilinpäätös

Eläke-Tapiolan emoyhtiön ja konsernin vakuustoitinnan luvut ovat samat. Konsernin voitto tilikaudelta oli 2 934 542,95 euroa. Taseen loppusumma on 7 381 307 815,90 euroa (7 349 166 198,02 e).

Takuupääoma

Eläke-Tapiolan takuupääoman määrä on 807 302 euroa. Takuupääoma jakautuu 320 000 nimetylle henkilölle asetettuun takuuosuuteen. Jos takuupääomaa korotetaan, annetaan korotusta vastaava määrä edellä mainitunlaisia takuuosuuksia. Yhtiön takuuosuuksien omistajalla on etuoikeus uusien takuuosuuksien saamiseen entisten osuuksiensa suhteessa. Takuuosuudet tuottavat yhtäläisen oikeuden yhtiöön.

Takuupääoman omistajat ja näiden osuudet takuupääomasta olivat 31.12.2008 seuraavat:

	Takuu- osuuksia	%-osuus
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola	140 000	43,75
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola	180 000	56,25
Yhteensä	320 000	100,00

Tulevaisuuden näkymistä

Työeläkejärjestelmällä on ollut viime vuosina merkittävä rooli Suomen talouden tulevien vuosien kestävyys turvaamisessa. Eläkeuudistus on jo varsin lyhyenä tarkasteluajana onnistunut pidentämään työuria. Elinaikakerroin puolestaan vähentää tulevien eläkemaksujen korotuspaineita. Työeläkejärjestelmän ja koko kansantalouden kannalta on tärkeää saavuttaa hyvä tasapaino eläke-etujen ja maksutason välillä. Työmarkkinajärjestöt ovat tehneet eläke-etuihin ja -maksuihin liittyviä muutosesityksiä, joista saattaa tulevaisuudessa aiheutua eläkeyhtiöille joko lisämenoja tai säästöjä. Eläkerahastoille pitkällä aikavälillä saatavien reaaliuottojen suuruudella on oleellinen vaikutus tulevaisuuden maksutasoon. Työeläkeyhtiöt ja niiden henkilöstö ovat jatkossakin keskeisessä roolissa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja Suomen taloudellisen kilpailukykyyn tasapainoisessa kehittämisessä.

Systemaattinen työ henkilöstön osaamisen ja asiakaspalveluprosessien kehittämiseksi tuotti hyvää tulosta. Korvaus- ja eläkeneuvonta-asiakkaiden asiakastytyväisyys oli kiitettävällä tasolla ja henkilöstön ilmapiiri kehittyi myönteiseen suuntaan. Asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyden parantuminen luovat tukevan pohjan Eläke-Tapiolan strategisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Vuonna 2009 keskimääräinen työntekijän eläkelain (TyEL) mukainen työeläkevakuutusmaksu on 22 prosenttia palkkasummasta. Tämä on 0,2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2008. Tähän maksuun annetaan tilapäinen 1,0 prosenttiyksikön alennus, jolla puretaan aiempien vuosien työkyvyttömyyseläkemaksuista muodostunutta ylijäämää. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu nousi 0,2 prosenttia vuodesta 2008 ja on vuonna 2009 alle 53-vuotiaille 4,3 prosenttia ja 53 vuotta täyttäneelle työntekijälle 5,4 prosenttia. Työnantajan maksu vuonna 2009 on keskimäärin 16,8 prosenttia, joka on sama kuin vuonna 2008.

Työmarkkinajärjestöt ovat sopineet, että vakuutusmaksua korotetaan vuosina 2011–2014 määrällä, joka on vuosittain 0,4 prosenttia palkasta. Maksun nousu jakaantuu tasan työnantajan ja työntekijän kesken.

Vuoden 2009 alusta alkaen työntekijälle avautuu mahdollisuus valita, haluaako hän eläkeotteensa kirjallisena vain sähköisenä. Työeläkeyhtiö lähettää vuosittain työntekijälle työeläkeotteen, jonka avulla työntekijä voi seurata eläkkeen karttumista koskevien tietojen oikeellisuutta. Sähköisen eläkeotteen avulla omiin eläketietoihinsa voi tutustua aina halutessaan. Kaikki ne henkilöt, jotka eivät erikseen ole valinneet sähköistä eläkeotetta, saavat edelleen kirjallisen eläkeotteen.

Arek Oy:n toiminta työeläkejärjestelmän tietojärjestelmäpalvelujen toimittamisessa laajenee merkittävästi vuoden 2009 alussa. Työeläkejärjestelmän toimijoiden on tärkeää yhteistyössä varmistaa Arekin palvelujen hyvä käytettävyys.

Sijoitusympäristön näkymät

Finanssikriisi, globaali taantuma sekä kehittyvien markkinoiden talouskasvun hyytyminen pitävät vuoden 2009 näkymät synkinä. Teollisuusmaat ovat ajautumassa vaikeaan ja pitkäkestoiseen taantumaa, jossa talouskasvu on erittäin hidasta useita vuosia. Euroopassa talouden epätasapainot eivät ole yhtä mitavia kuin Yhdysvalloissa, mutta luottokriisi, talouden hitaampi reagointi sekä vientimarkkinoiden heikkous voivat vuonna 2009 johtaa euroalueella jopa Yhdysvaltoja suurempaan kokonaistuotannon supistumiseen.

Osakemarkkinoiden näkymät ovat edelleen hyvin epävarmat. Monilla arvostusmittareilla tarkasteltuna osakkeet voivat jo näyttää edullisilta – varsinkin jos arvostustasoja suhteuttaa reaalikorkoihin – mutta osakemarkkinoiden kestävä elpyminen tuntuu epätodennäköiseltä ennen kuin luottomarkkinoiden toiminta alkaa normalisoitua ja yritysten heikko toimintaympäristö alkaa taas kohentua.

Makrotalouden syvä taantuma ja deflaatiouhka pakottavat teollisuusmaiden keskuspankit pitämään rahatalouden keveänä. Korkotason painuessa historiallisen alas rahamarkkinasijoitukset ja valtioiden joukkolainat tarjoavat enää vaatimattomaa juoksevaa tuottoa. Makrotalouden suuren epävarmuuden vuoksi yrityslainat näyttäisivät historiallisen korkeine riskilisineen tarjoavan osakemarkkinoita paremman tuotto-riski -suhteen.

Vuonna 2009 kiinteistösijoitusten tuottovaatimusten odotetaan jatkavan lievää nousua. Kiinteistösijoitusten volyymin ei uskota myöskään nousevan. Reaalitalouden näkymät tulevat vaikuttamaan vuokramarkkinoihin vuokrien laskupaineiden ja nousevien tyhjyysasteiden kautta. Sijoituskiinteistöjen tuoton odotetaan yllä mainituin perusteluin jäävän aikaisempia vuosia heikommaksi.

Vuoden 2009 suurimmat riskit liittyvät kansainvälisen rahoitusjärjestelmän toimintakykyyn ja teollisuusmaiden talouskehitykseen. Sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa on pyrittävä elvyttävällä finanssipolitiikalla estämään kokonaiskysynnän romahdus ja kuluttajahintojen laskukierre. Samanaikaisesti rahoitusmarkkinoiden toimivuus sekä likviditeetti terveille yrityksille on kyettävä turvaamaan.

Eläke-Tapiola pyrkii tässä hyvin haastavassa toimintaympäristössä vastuulliseen sijoitusomaisuuden hallintaan siten, että sekä eläkkeiden että asiakasalennusten maksukyky säilyvät nyt ja tulevaisuudessa mahdollisimman hyvinä. Riskitietoinen allokatiostrategia ja vakavaraisuuden jatkuva seuranta tarjoavat hyvät lähtökohdat tämän tavoitteen saavuttamiseen.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Tapiolan tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

Aineettomien hyödykkeiden arvostus ja jaksotus

Muut pitkävaikutteiset menot

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä atk-järjestelmien suunnittelumenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyhän hankintameno määräisinä.

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyhän hankintameno määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet esitetään taseessa hankintameno määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehdyt arvonorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonorotusrastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonorotusrastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulosaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintameno saakka.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintameno tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan osakkeiden ja osuuksien arvoon siltä osin kuin käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon.

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintameno määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuva arvomuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu. Samoin on kirjattu arvonalennuksen

palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennetun hankintameno, enintään alkuperäiseen hankintameno saakka.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset
Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Johdannaisopimukset

Johdannaisopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitussalkkujen suojaukseen. Kirjanpidollisesti johdannaisia käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaiset toimivat tehokkaina suojauksina.

Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta tai raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Ei-suojaavat sopimukset

Ei-suojaavan tai ei-suojaavasti käsitellyn johdannaisopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata. Toimintapääomasta vähennetään ei-suojaavien johdannaisopimusten mahdollinen enimmäistappio.

Suojauslaskennan soveltaminen

Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisen negatiivinen arvomuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin suojattavan kohteen arvonnousu kattaa sen. Se osa johdannaisen negatiivisesta arvomuutoksesta, joka ylittää suojattavan kohteen arvonnousun, kirjataan kuluksi. Johdannaisopimuksen käyvän arvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus kirjataan tuotoksi suojattavasta tase-erästä kuluksi kirjattuun määrään asti. Jos suojattavasta tase-erästä ei tuloslaskelmaan kirjata arvomuutosta, ei suojaavasta sopimuksesta kirjata arvostustuottoa tai -kuluja.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty

hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakurssivoitoksi tai -tappioksi.

Poistot

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoaajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

Aineettomat hyödykkeet

Huoneistojen peruskorjaukset	5 v
Atk-järjestelmien suunnittelukustannukset	10 v

Kiinteistöt

Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset	40–50 v
Tavaratalo-, myymälärakennukset	30–40 v
Teollisuus-, varasto- ym. rakennukset	20–30 v

Rakennusten ainesosat 25 %:n menojäännöspoisto

Kalusto

Konttorikoneet, -kalusto- yms. 25 %:n menojäännöspoisto

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen.

Tulotettujen arvonorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään taseen vastattiin erään ”Varaukset, kertynyt poistoero” ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

Atk-järjestelmien suunnittelukustannusten poistoaika on vuonna 2008 pidennetty aikaisemmasta viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen, mikä vastaa järjestelmien taloudellista vaikutusaikaa.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Katso kohta ”Poistot”.

Vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella ei ole tehty tulosvaikutteisia varauksia.

Pakolliset varaukset

Tuotoista on vähennetty pakollisina eläkevarauksina velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat eläkemenot, jotka kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen.

Välittömät verot

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti.

Laskennalliset verovelat/-saamiset

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen väliin jaksotuseroihin ja muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat/-saamiset esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetiedoissa esitetään arvostuseroista laskettu laskennallinen verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä vuoden aikana.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään markkina-perusteisia käypiä arvoja. Kiinteistösijoitusten arvioinnissa sovelletaan IFRS:n (International Financial Reporting Standards), IVS:n (International Valuation Standards) sekä hyvän kiinteistöarviointitavan (ns. AKA-kriteerit) mukaisia arviointiperiaatteita ja niiden arviointimenetelmille asettamia vaatimuksia.

Asuntokohteet arvioidaan vertailukauppoihin perustuvalla kauppaa-arvomenetelmällä. Toimitilakohteet arvioidaan kassavirtaan perustuvalla tuottoarvomenetelmällä tai kauppaa-arvomenetelmällä, mikäli kauppahinta-aineisto on edustava. Erikoiskohteet arvioidaan kohteeseen parhaiten soveltuvalla markkinaperusteisella arviointimenetelmällä. Valtion asuntolainoin lainoitettujen kiinteistösijoitusten käypänä arvona pidetään aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksi lunastamisesta annetun lain (1190/1993) 10 §:n mukaista luovutuskorvausta.

Arvonnäilyksen tekee Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla joko ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija tai Kiinteistö-Tapiola Oy:n asiantuntijat ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioitsijan ohjeistamana ja auditoituina.

Osakkeet, osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon mahdollinen luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

Selostus henkilökunnan eläketurvasta ja eläkemenojen jaksottamisesta

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL-eläkevakuutuksella Keskinäisessä Eläkevakuutusyhtiö Tapiolassa ja lisäeläketurva Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiolassa.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

Vakuutustekninen vastuuvetä

Vastuuvetä lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti.

Vakuutusmaksuvastuu

Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy osittamaton lisävakuutusvastuu, joka otetaan huomioon toimintapäätöksiä laskettaessa. Ositettu lisävakuutusvastuu kertoo vakuutuksenottajille tuleviin asiakashyvityksiin varatun määrän.

Vuonna 2007 vastuuvetän ja eläkevastuun laskuperusteisiin sisällytettiin osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun vuotuisen muutoksen perusteena on osakkeiden keskimääräisen vuosituoton mukainen osuus eläkelaitoksen TyEL:n mukaisen varsinaisen vastuuvetän osasta. Vuonna 2007 osuus oli 2 prosenttia. Työeläkelaitosten vakavaraisuussäännöksiä kevennettiin lakimuutoksella. Lailla muutettiin vastuuvetän osakesidonnaisuus takautuvasti 10 prosentiksi voimassa olleen lain 4 prosentin sijasta. Lisäksi rahastokoron – kolme prosenttia – ylittävä tuottovaatimus, joka oli tarkoitus siirtää vanhuuseläkerahastointiin, jätettiin toimintapäätöksiin.

Tilikauden voitto

Eläkevakuutusyhtiön tilikauden voitto määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman laskuperusteiden perusteella. Laskuperuste määrittelee tilikauden kirjanpidollisen tuloksen jakautumisen tasotusvastuun muutokseen, osittamattomaan ja ositettuun lisävakuutusvastuun muutokseen ja tilikauden voittoon.

Laatimisperiaatteissa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat edellisen tilikauden tuloksen vertailukelpoisuuteen

Atk-järjestelmien suunnittelukustannusten poisto-aika on vuonna 2008 pidennetty aikaisemmasta viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen, mikä vastaa järjestelmien taloudellista vaikutusaikaa.

Konsernitilinpäätös

Vakuutusyhtiölain mukaan konsernitilinpäätökseen yhdistellään sellaiset osakeyhtiöt ja muut niihin rinnastettavat yhtiöt, joiden äänivallasta emoyhtiö omistaa suoraan tai välillisesti yli puolet. Konserniin kuuluvat yhtiöt ja konsernirakenne on kerrottu toimintakertomuksessa.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, konsernin sisäiset myyntivoitot/-tappiot sekä keskinäinen omistus. Konsernin sisäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Vähemmistön osuus omasta pääomasta ja tuloksesta esitetään erikseen tuloslaskelmassa ja taseessa. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien ja myydyt tytäryhtiöt luovutus-hetkeen saakka.

Osakkuusyhtiöt eli yritykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20–50 %, on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Asunto- ja keskinäisiä kiinteistöyhtiöitä ei yhdistellä osakkuusyhtiönä konsernitilinpäätökseen, vaikka äänivalta- ja omistusraajat täytyisivätkin. Ei-keskinäiset kiinteistöosakkuusyhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen osakkuusyhteisöinä.

Vapaaehtoisten varausten ja poistoeron muutos on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tulokseen. Vastaavat tase-erät on jaettu laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan vähemmistöosuus huomioiden.

Tytäryhtiöosakkeiden arvonorotukset on asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osalta kohdistettu konsernissa tytäryhtiöiden kiinteistöjen arvonorotuksiksi.

Eliminoinnin yhteydessä muodostunut konserniaktiiva on pääsääntöisesti kohdistettu tytäryhtiön ao. omaisuuserille, erien käypä arvo huomioon ottaen, ja konserniaktiiva poistetaan suunnitelman mukaan kuten vastaava erä. Kohdistamaton konserniliikearvo esitetään taseen vastaavissa aineettomissa hyödykkeissä omana eränä ja se poistetaan suunnitelman mukaan viidessä vuodessa. Konsernireservi esitetään taseen vastattavissa omana eränä ja se tuloutetaan enimmillään viidessä vuodessa.

Konsernin sisäistä ensivakuutusliikettä ei ole eliminoitu.

Riskit ja riskienhallinta

RISKIENHALLINNAN YLEISET PERIAATTEET ELÄKE-TAPIOLASSA

1. Riskienhallinnan lähtökohdat ja riskinotto

Eläke-Tapiolan riskienhallintaa ohjataan erillisillä soveltamisohjeilla mm. strategian ja toiminnan vuosiohjauksen prosesseissa. Eri päätöksentekoelementtien työjärjestykset määrittelevät menettelytavat riskienhallintasuunnitelmien käsittelylle ja hyväksymiselle.

Eläke-Tapiolan riskienhallinta perustuu Tapiola-ryhmän yhteisiin riskienhallinnan käsitteisiin, osavision ja riskinottohalukkuuden määrittelyihin sekä viranomaismääräyksiin.

Riskienhallinnan laatua parantamalla pyritään lisäämään Eläke-Tapiolan kilpailuetuja. Työeläkeyhtiön riskienhallinnassa painotetaan toiminnan vakautta ja vastuullisuutta. Hyvän vakavaraisuuden rooli korostuu sekä eläketurvan hoidon vastuullisuuden johdosta että nykyisten voitonjakosääntöjen vuoksi.

Riskin ottaminen tapahtuu Eläke-Tapiolan ylimpien päättävien elimien määrittelemän riskinottohalukkuuden asettamissa rajoissa.

Riskinottohalukkuus perustuu seuraaviin periaatteisiin:

- Riskinotto tukee Eläke-Tapiolan strategista tahtotilaa sekä erityisesti päämääriä ja vuosi- ja jaksosuunnitelmien taloudellista ja toiminnallista toteutumista.

- Eläke-Tapiola toteuttaa sijoitustoimintaansa itsenäisesti tavoitteena sijoitusomaisuuden pääoman turvaaminen ja tuoton maksimointi valitulla riskitasolla vakavaraisuuden ja vastuuvelan asettamissa puitteissa.
- Eläke-Tapiolan vakuutusliikkeen riskit liittyvät kerättyjen vakuutusmaksujen ja niistä kertyneen varallisuuden riittävyteen suhteessa yhtiön vastuulla oleviin eläkkeisiin. Kun tasausjärjestelmä toimii eläkejärjestelmän puskurina vakuutusriskien suhteen, Eläke-Tapiolan riskiksi jää poikkeaminen eläkejärjestelmän keskiarvosta.
- Riskit mitoitetaan siten, etteivät ne vaaranna yhtiön toimintaa tai sen vakautta.
- Riskien heijastusvaikutukset Tapiola-ryhmän kaikkiin organisaatio-osin kyetään tunnistamaan ja ottamaan huomioon toiminnassa.

2. Riskienhallinnan pääalueet

Eläke-Tapiolan riskiluokituksessa käytetään ylätasolla seuraavaa kolmijakoa:

- toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit
- taloudelliset riskit
- toiminnalliset riskit

Toiminnalliset riskit

- Operatiiviset riskit
- Prosessiriskit
 - Henkilöstöriskit
 - Järjestelmäriskit
 - Juridiset riskit
 - Tapahtuma-/vahinkoriskit

Toiminnan valintoihin liittyvät riskit

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit

- Strategisen tahtotilan valintojen riskit
- Markkina-asemaan, kilpailutilanteeseen ja asiakaskäyttämiseen liittyvät riskit
- Yleiseen taloudelliseen kehitykseen liittyvät riskit

Taloudelliset riskit

- Vakuutusriskit
- Markkinariskit
- Luottoriskit
- Likviditeettiriskit
- Keskittymisriskit
- Liikekuluriskit

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm.

- strategisen tahtotilan valintoihin liittyvät riskit
- markkina-aseman, kilpailutilanteen tai asiakaskäyttötymisen muutokset
- yleiseen taloudelliseen kehitykseen liittyvät riskit.

Taloudelliset riskit muodostuvat vakuutus-, markkina-, luotto-, likviditeetti-, liikekulu- ja keskittymis-riskeistä.

- **Vakuutusriskillä** tarkoitetaan vakuutus sopimuksiin liittyvää riskiä, joka johtuu vakuutusten asiakasvalintaan liittyvästä riskistä ja vastuuvelan riittävyysriskistä.
- **Markkinariskillä** tarkoitetaan varojen markkina-arvojen vaihtelusta aiheutuvaa riskiä, joka johtuu taloudellisen muuttujan, kuten koron, osakekurssin, valuuttakurssin tai kiinteistön arvon muutoksesta.
- **Luottoriski** liittyy vastapuolen maksukyvyttömyyteen tai muuhun laiminlyöntiin sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi.
- **Likviditeettiriskillä** tarkoitetaan sitä, että yhtiöllä ei ole riittävästi likvidejä varoja käytettävissä tulevien velvoitteiden täyttämiseksi tai että varojen muuttaminen likvideiksi on mahdollista vain ylimääräisillä kustannuksilla.
- **Keskittymisriskillä** tarkoitetaan sitä, että Eläke-Tapiolalla on asiakaskunnassa jollain asiakaskonsernilla merkittävä osuus maksutulosta tai että sijoitusomaisuudesta merkittävä osa on yhdessä sijoituskohteessa.

Toiminnalliset riskit jakaantuvat operatiivisiin riskeihin ja toiminnan valintoihin liittyviin riskeihin. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Juridiset riskit ja tapahtuma-/vahinkoriskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Toiminnan valintoihin liittyviä riskejä ovat erilaisiin liiketoiminnan muutostilanteisiin liittyvät riskit.

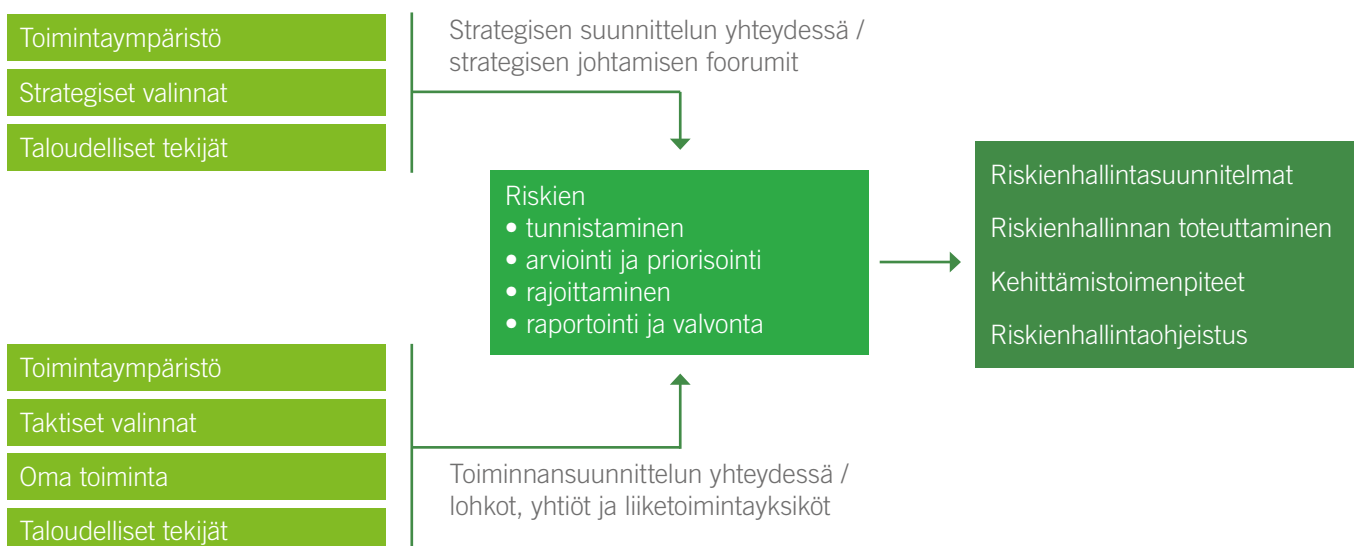
3. Riskienhallinnan toteutus

3.1 Käsitteitä ja määritelmiä

Eläke-Tapiolan tavoitteena on hallita riskejä kokonaisvaltaisesti osana strategista ja operatiivista toiminnanohjausta. Riskienhallinta tulee järjestää kattavasti siten, että riskien syy sekä merkitys tunnistetaan.

- Kokonaisvaltainen riskienhallinta kytkeytyy yrityksen strategiaan, taloudellisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin. Riskien tarkastelunäkökulma kääntyy yksittäisistä toiminnoista ja niihin liittyvistä riskeistä koko yrityksen tasolle. Riskienhallinnan keskeiseksi päämääräksi muodostuu yrityksen taloudellisen ja toiminnallisen kokonaisuhyödyn optimointi riskienhallinnan keinoin.
- Tyypillisiä esimerkkejä lakisäätöjen eläkevakuutus toiminnan riskeistä ovat riskit, jotka liittyvät yrityksen omiin voimavaroihin (esim. sisäiset prosessit, henkilöstö, järjestelmät), kilpailukeinoihin (esim. palvelut, asiakkuuden hallinta) tai taloudellisiin tekijöihin (taloudellisen muuttujan, kuten esimerkiksi koron tai osakekurssin arvon muutos).

Riskien lähteet, hallinta ja toimenpiteet

3.2 Riskienhallinta strategisen suunnittelun ja toteuttamisen yhteydessä

Toimintaympäristöön ja Eläke-Tapiolan strategiseen tahtotilaan liittyvät merkittävät riskit kartoitetaan ja niiden toteutumisen todennäköisyys sekä mahdollisen realisoitumisen merkitys arvioidaan strategiaprosessin yhteydessä kolmen vuoden välein. Päivitys tehdään vuosittain syksyisin samaan aikaan toiminnallisten ja taloudellisten riskien päivitysten kanssa.

Taloudellisten riskien tunnistamista ja arvioimista varten on omat prosessinsa, jotka kuvataan kappaleessa 4.3.

Tunnistettujen riskien vähentämiseksi tai poistamiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi Eläke-Tapiolan strategiaprosessista vastaavat suunnittelevat ja ottavat käyttöön riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan vuosi- ja jakso-ohjelmissa. Riskienhallinnan toimenpiteiden toteuttamista ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan em. vastuutahojen johtoryhmissä säännöllisesti kuitenkin vähintään vuosittain.

3.3 Taloudellisten riskien hallinta

Lähtökohdat ja toimintaperiaatteet

Eläke-Tapiola toteuttaa sijoitustoimintaansa tavoitteena vakavaraisuuden turvaaminen ja tuoton maksimointi hallitulla riskipositiolla. Sijoitusten allokaatiota ohjaavat vakavaraisuuden, vastuuvelan rakenteen ja katekelvopoisuuden asettamat rajat sekä vastuuvelan tuottovaatimus. Pitkällä aikavälillä sijoitustuottojen on ylitettävä vastuuvelan tuottovaatimuksen mukaiset kokonaistuottotavoitteet. Sijoitustoiminnalla pyritään pitkällä aikavälillä kaikissa olosuhteissa hyvään ja vakaaseen tuottoon pääomariskejä välttäen.

Sijoitukset hajautetaan riittävästi eri instrumenttiluokkien välillä ja sisällä. Sijoitustoiminnan on turvattava riittävä likviditeetti kaikissa olosuhteissa. Sijoituskannan on oltava myös riittävän yksinkertainen sekä riskienhallinnan näkökulmasta riittävän läpinäkyvä.

Taloudellisten riskien hallinnan organisointi

Hallitus nimittää sijoitustoiminnan johtoryhmän, joka vastaa sijoitustoiminnan käytännön organisoimisesta ja operatiivisesta markkinariskien valvonnasta. ERM-työvaliokunta avustaa sijoitustoiminnan johtoryhmää ja antaa tarvittaessa sille suosituksia.

ERM-työvaliokunta vastaa siitä, että riskienhallinnassa ja yhtiön sijoitusmalleissa käytetyt laskentamenetelmät, prosessit, raportit, käytettävät tiedot ja näihin liittyvät dokumentaatiot ovat asianmukaisia. Työvaliokunta valvoo, että vakavaraisuusasema ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan käytännön toteuttaminen täyttävät hallituksen niille asettamat tavoitteet ja viranomaismääräykset.

Sijoitustoiminnan ohjeistuksen noudattamista valvoo sisäinen tarkastus.

Riskienhallintaprosessit

Riskienhallintaprosessi perustuu ohjeistukseen (sijoitussuunnitelma, johdannaispolitiikka), sen operatiivisen noudattamisen valvontaan, säännölliseen riskiraportointiin ja itsearviointiin.

Yhtiön hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoituskannan tavoitejakauma ja tuotto-odotukset, hajautus- ja likviditeettitavoitteet, päätös- ja toimivaltuudet. Hajautusperiaatteilla pyritään turvaamaan riittävä tuottotaso kaikissa markkinaolosuhteissa. Riittävä likviditeetti turvataan sijoitusrakenteella. Johdannaisten käytön osalta on kirjoitettu tarkempi hallituksen vahvistama johdannaispolitiikka.

Yleisesti käytettyjen markkinariski- ja raportointimenetelmien avulla seurataan sijoitustoiminnan riskejä ja tuottoja. Näiden raporttien avulla seurataan säännöllisesti niin korko-, kiinteistö- kuin osakesijoitusten kehitystä ja riskejä, sekä valvotaan myös sijoitussuunnitelmassa määriteltyjen toimintaperiaatteiden noudattamista.

Vakavaraisuuden hallinta

Eläke-Tapiolan vakavaraisuutta seurataan Finanssivalvonnan määräysten mukaisilla laskelmilla sekä tilinpäätöksen että kunkin osavuosikatsauksen yhteydessä. Hallituksen työjärjestyksen mukaisesti vastuullinen vakuutusmatematiikko raportoi vakavaraisuustilanteen hallitukselle vähintään neljä kertaa vuodessa.

Markkinariskin vaikutusta yhtiön vakavaraisuuteen valvotaan ja hallitaan tällä hetkellä voimassa olevan nykyisen vakavaraisuuslainsäädännön perusteella.

Lähtökohdana markkinariskin hallitsemiselle on, että yhtiön vakavaraisuus on turvattu riittävällä todennäköisyydellä seuraavan vuoden ajan. Sijoitustoimintaa ohjataan jatkuvaan markkinariski- ja vakavaraisuusseurantaan perustuen. Kokonaisriski mitoitetaan siten, että toimintapääoma suhteessa vakavaraisuusvaatimukseen säilyy turvaavalla tasolla myös riskien toteutuessa.

Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Sijoitusten herkkyyshanalyysi, joka kuvaa instrumenttien arvoissa tilinpäätöshetkellä tapahtuvan muutoksen vaikutusta vakavaraisuuspääomaan.

3.4 Toiminnallisten riskien hallinta

Vuosisuunnittelussa kartoitetaan vuosittain merkittävimmät riskit, jotka liittyvät taktisiin valintoihin, niihin liittyviin kilpailuympäristöihin tai ovat oman toiminnan operatiivisia riskejä, arvioidaan riskien toteutumisen todennäköisyys ja merkitys sekä päätetään, mihin riskeihin ensisijaisesti varaudutaan

	31.12.2008	Muutoksen vaikutus		
		Osakekurssit - 20 %	Kiinteistöjen arvo -10 %	Korkotaso +1 %-yksikkö
Toimintapääoma, milj. e	1 043,9	-217,5	-48,7	-143,0
% vastuuvelasta	16,2	-3,4	-0,8	-2,2
suhteessa vakavaraisuusrajaan	2,9	-0,58	-0,15	-0,38
Sijoitusten tuotto-%	-8,3	-2,7	-0,6	-1,8

sekä tuotetaan vuosi- ja jaksosuunnitelmiin toimenpiteitä riskien poistamiseksi ja vähentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Prosessiriskien hallinta perustuu liiketoiminnan ydinprosessien analysointiin ja prosessien eri vaiheisiin asetettuihin kontrolleihin. Juridiset riskit kartoitetaan ja tarvittavalta osin päivitetään osana osastojen vuosisuunnittelua. Toiminnan laillisuuden varmistaminen on esimiesten ja compliance officerin tehtävä. Projektien riskienhallinta on ohjeistettu Projektin hallinta -käsikirjassa.

Varautumissuunnittelulla ehkäistään ennalta häiriö- ja kriisitilanteiden syntyminen sekä luodaan edellytykset hallita näitä tilanteita ja niiden seurauksia. Yritysturvallisuuden tavoitteena on turvata yrityksen toiminnan häiriöttömyys kaikissa oloissa sekä suojata henkilöstöä, omaisuutta, tietoa ja ympäristöä vahingoilta, onnettomuuksilta ja rikolliselta toiminnalta.

Tietoturvariskien kartoitus päivitetään sekä liiketoiminnan että teknisen tietoturvan näkökulmasta vuosisuunnittelun yhteydessä ja tarvittaessa muulloinkin toiminnan ja toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla. Tietoturvallisuudella tarkoitetaan asiakkaidemme ja yhtiön sisäisten tietojen, järjestelmien ja palvelujen suojaamista lainsäädännön ja yhtiön tietoriskien hallintaan perustuvien omien erityistoimenpiteiden avulla. Tietojärjestelmien turvatasoa tarkastetaan säännöllisillä auditoinneilla.

Tapiola-ryhmästä otettavilla vakuutuksilla hallitaan Eläke-Tapiolan kaikkia vakuutettavissa olevia riskejä.

4. Riskienhallinnan toteuttamisen ja valvonnan vastuut

4.1 Yleiset riskienhallinnan vastuutukset

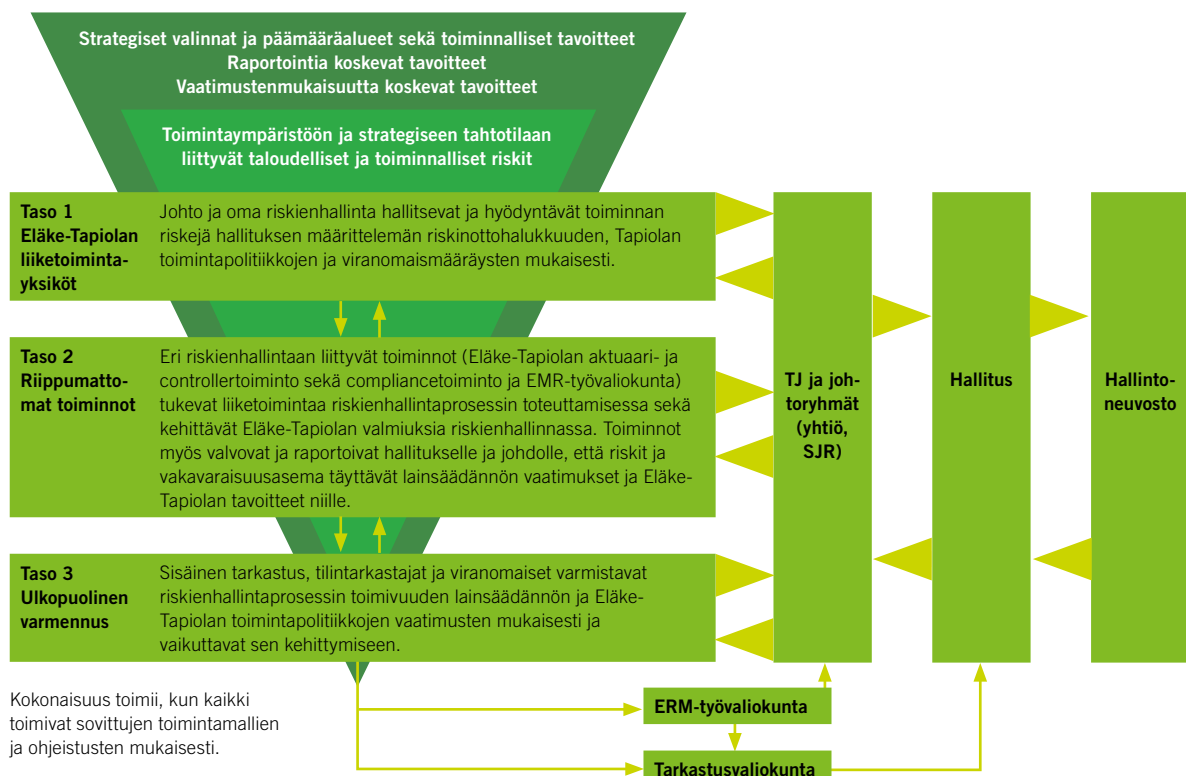
Eläke-Tapiolan hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa vuosittain Eläke-Tapiolan riskienhallintasuunnitelman ja seuraa säännöllisesti yhtiön riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Hallituksen työjärjestyksessä on määritelty hallituksen tehtävät ja säännönmukaisesti käsiteltävät raportit ja lausunnot riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä. Hallituksen tarkastusvaliokunta, sisäinen tarkastus sekä tilintarkastus valvovat riskienhallinnan toteuttamista.

Toimitusjohtaja ja muu johto vastaavat yhtiön riskienhallintasuunnitelman käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Eläke-Tapiolan osastot tunnistavat ja analysoivat toimintaa tai tavoitteita uhkaavat riskit sekä strategia- ja vuosisuunnittelun yhteydessä että päivittäisessä toiminnassa. Osastot vastaavat omaan toimintaansa liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta. Eläke-Tapiola tekee tiivistä yhteistyötä riskienhallinnassa Tapiola-ryhmän kanssa.

ERM-työvaliokunta vastaa yhtiön kokonaisvaltaisen riskienhallinnan käytännön järjestämisestä siten, että riskienhallinta täyttää viranomaisvaatimukset sekä liiketoiminnan tarpeet.

Merkittävimmille riskeille laaditaan suunnitelmat vastuuhenkilöineen. Jokaisella osastolla ja merkittävimmillä prosesseilla on omat riskienhallintasuunnitelmansa. Jokainen Tapiolassa työskentelevä henkilö on velvollinen kertomaan havaitsemistaan

Roolit ja vastuut riskienhallinnassa

riskeistä tai riskienhallinnan kehittämiskohteista omalle esimiehelle tai muille riskienhallinnan vastuuhenkilöille.

Riskienhallinnan valvonta on aina muun kuin operatiivisesta toiminnasta vastaavan tahon vastuulla. Eri riskienhallintaan liittyvät tahot avustavat yhtiön johtoa ja hallitusta riskienhallinnan valvonnan ja riskien seurannan käytännön toteuttamisessa.

Sisäinen tarkastus tukee yhtiön johtoa ja hallitusta valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisessa ja kehittämisessä arvioimalla määräajoin riskienhallinnan toteutumista ja menettelytapoja. Lisäksi tilintarkastus valvoo riskienhallinnan toteuttamista.

4.2 Riskienhallinnan vastuut strategian suunnittelun ja toteuttamisen yhteydessä

Eläke-Tapiolan hallitus vastaa toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvästä riskienhallinnasta. Lisäksi vastuu on hajautettu siten, että riskienhallintamenetelystä ja dokumentoinnin ajantasaaisuudesta vastaavat toimitusjohtaja sekä yksiköiden johtajat.

Kyseiset vastuuhenkilöt vastaavat vastuualueensa toimintaympäristöön ja strategiaan liittyvästä riskienhallinnasta ja siitä, että heidän vastuullaan olevien toimintojen ja edustamiensa näkökulmien riskienhallinta on hyvällä tasolla Eläke-Tapiolassa.

Talospalvelut vastaa toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvän riskienhallinnan kokonaiskoordinoinnista avustaen ryhmätasoisien yhteenvedon koostamisessa edellä mainittujen vastuutahojen riskienhallintadokumenteista. Controllerverkoston jäsenet koordinoivat toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskienhallintaa ja avustavat riskienhallinnasta vastuussa olevaa johtoa sen suorittamisessa.

4.3 Riskienhallinnan vastuut taloudellisten riskien hallinnassa

Kokonaisvastuu taloudellisten riskien hallinnan järjestämisestä on yhtiön hallituksella. Yhtiön hallituksen työjärjestyksissä on määritelty hallituksen keskeiset tehtävät taloudellisten riskien valvonnassa ja niiden kokouksissa säännönmukaisesti käsiteltävät lausunnot ja raportit yhtiön taloudellisista riskeistä. Vastaavasti yhtiön johtoryhmän ja sijoitustoiminnan johtoryhmän työjärjestyksissä on määritelty näiden tehtävät taloudellisten riskien hallinnassa.

Eri riskienhallintaan liittyvillä tahoilla, kuten aktuaari-, talous-, riskienhallinta-, sijoitus- ja controllerverkosto-toiminoilla sekä ERM-työvaliokunnalla on keskeinen rooli taloudellisten riskien hallinnan ja seurannan käytännön toteuttamisessa. Raportoinnin kattavuuden, riittävyyden ja oikeellisuuden varmistaminen oman yhtiön tai yksikön osalta kuuluu keskeisesti controllerverkoston jäsenien toimenkuvaan.

4.4 Riskienhallinnan vastuut toiminnallisten riskien hallinnassa

Eläke-Tapiolan hallituksella on kokonaisvastuu toiminnallisten riskien hallinnasta. Riskienhallintatoimenpiteiden ajantasaaisuudesta vastaavat toimitusjohtaja ja yksiköiden johtajat. Lisäksi

he vastaavat siitä, että heidän vastuullaan olevien toimintojen ja edustamiensa näkökulmien operatiivisen toiminnan riskienhallinta on hyvällä tasolla.

5. Raportointi

Raportoinnin tavoitteena on tuottaa luotettavaa, kattavaa ja ajan tasalla olevaa taloudellista informaatiota päätöksenteon pohjaksi. Taloudellisen informaation oikeellisuus varmistetaan riittävän ajantasaisella ja tiheällä raportoinnilla, säännöllisillä täsmäytysrutiineilla, kattavilla ja ajan tasalla olevilla dokumentaatioilla raportoinnissa käytettävistä laskentamenetelmistä ja järjestelmistä sekä sillä, että liiketoimintojen päätöksenteko ja raportointitoiminnot on organisatorisesti eriytetty.

Eläke-Tapiolan hallituksen, johtoryhmän ja sijoitustoiminnan johtoryhmän työjärjestyksissä on määritelty säännönmukaisesti käsiteltävät raportit ja lausunnot, jotka käsittelevät kattavasti keskeisimpiä riskejä ja niiden riskienhallintaa.

Merkittävistä toteutuneista riskeistä tai 'läheltä piti tilanteista' raportoidaan seuraavalle ylemmälle riskienhallinnasta vastaavalle taholle.

VAKUUTUSTEKNISTEN RISKIEN HALLINTA

Eläke-Tapiolan vuoden 2008 vakuutusliikkeestä pääosa koostui työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisesta eläkevakuutuksesta. Sen lisäksi yhtiöllä oli TEL:n mukaista lisäeläkevakuutusta ja yrittäjän eläkelain (YEL) mukaista perus- ja lisäeläkevakuutusta.

TyEL:n mukainen eläkevakuutus

TyEL:n mukaisen eläkevakuutuksen osalta yhtiön riskit liittyvät vanhuuseläkkeisiin, työkyvyttömyyseläkkeisiin, työttömyyseläkkeisiin ja vakuutusmaksujen luottotappioihin. Perhe-eläkkeissä ja osa-aikaeläkkeissä ei ole yhtiön vastuulle tulevaa osaa.

Vanhuuseläkkeessä yhtiön riski on siinä, että vakuutetut ja eläkkeensaajat elävät kauemmin kuin laskuperusteissa on oletettu. Riskiä kuitenkin merkittävästi pienentää se, että yleinen eliniän piteneminen on yhteisellä vastuulla ja siihen liittyvät perustemuutokset kustannetaan tasausliikkeestä.

Työkyvyttömyysliikkeessä riskinä on vakuutusmaksun riittävyys eläketapausten kustannuksiin. Mikäli maksutaso osoittautuu liian alhaiseksi, tilanne korjataan seuraavassa maksuperusteessa. Keskimääräisestä poikkeava riski on kuitenkin yhtiön vastuulla. Suurtyönantajilla on maksuluokkiin perustuva hinnoittelu ja siinä on yhtiön riskinä se, että hinnoittelun perusteena olevat vuodet, jotka ovat usean vuoden takaa, eivät enää kerro vakuutuksenottajan todellista työkyvyttömyysriskiä.

Työttömyyseläkelikkeen riski on maksun riittäminen korvauksiin. Lisäriskinä on pitkä aika maksun perinnän ja eläkkeen alkamisen välillä, mikä heijastuu ns. tuntemattomien varauksen riittävyysriskinä. Suurtyönantajat vastaavat itse riskistä omavastuunsa osalta. Työttömyyseläkkeitten osalta maksua ei enää peritä, joten jäljellä on enää tuntemattomien varauksen riittävyysriski.

Vakuutusmaksujen luottotappiot ovat yhtiön vastuulla. Vakuutusmaksussa on maksutappio-osa, jolla on tarkoitus kattaa ao. riski. Tässäkin yhtiön riski liittyy siihen, miten hyvin vakuutusmaksun maksutappio-osa kuvaa vakuutuksen todellista riskiä.

Kaikki edellä mainitut tappiot kustannetaan ensisijaisesti yhtiön tasoitusvastuusta. Koska tasoitusvastuu on selvästi alarajansa yläpuolella, eivät vakuutustekniset riskit lyhyellä tähtämällä uhkaa yhtiön toimintaa. Yhtiöllä ei myöskään ole tarvetta jälleenvakuuttaa riskejä.

Yhtiö ei voi vaikuttaa myönnettyihin vanhuuseläkkeisiin eikä työttömyyseläkkeisiin. Sen sijaan yhtiö edistää työkykyä ylläpitävää toimintaa. Tavoitteena on ennalta pitää huolta työkyvystä, jotta tarvetta myöntää työkvyttömyyseläkkeitä ei tulisi. Maksutappioita pyritään rajoittamaan uusien asiakkaiden valintaprosessilla, joskaan yhtiö ei voi kieltäytyä myöntämästä haettua vakuutusta. Olemassa olevien vakuutusten osalta maksutappioita pyritään vähentämään tehokkaalla perinnällä.

TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus

TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus on vakuutusteknisten riskien osalta samanlainen kuin TyEL:n mukainen eläkevakuutus. Erona on se, että työttömyysvakuutuksessa ei yhtiöllä ole riskiä, mutta sen sijaan perhe-eläkevakuutuksessa on yhtiön vastuulla olevaa osaa. Suurtyönantajilla ei ole omavastuuta. Liike on

paljon vähäisempää kuin TyEL-eläkevakuutuksessa ja tappiot kustannetaan pääosin tasoitusvastuusta. Kuolevuusperusteen täydennykset kustannetaan tasauksesta.

YEL:n mukainen perusvakuutus

Yhtiöllä ei ole vastuuta YEL:n mukaisesta perusvakuutuksesta miltään osin. Liike on yhteisellä vastuulla ja tappiot ovat viime kädessä Suomen valtion vastuulla.

YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus

Riskit ovat periaatteessa samat kuin TEL:n mukaisessa lisäeläkevakuutuksessa. Liike on kuitenkin hyvin vähäistä. Tasoitusvastuuta ei ole, joten tappiot kustannetaan toimintapääomasta. Myös tässä vakuutuslajissa kuolevuusperusteen täydennykset on kustannettu tasauksesta. YEL-lisäeläkkeiden vakuuttaminen lopetetaan 2010, minkä jälkeen yhtiölle jää enää alkaneita eläkkeitä ja vapaakirjoja.

Kaikissa vakuutuslajeissa perusteet ovat yhteiset kaikille vakuutusyhtiöille. Niiden asianmukaisuutta tutkitaan TELAn asettamassa laskuperustejaoksessa ja sen alaryhmissä. Kukin yhtiö tekee vuosittain riskiperusteiden riittävyysanalyysit. Yhtiölle ei myöskään tule rahastokorosta (eli vastuuvelan laskennassa käytetystä diskonttokorosta) riskiä, koska sen muutos on yhteisellä vastuulla.

Vastuuvelan määrätiedot

(milj. e)	31.12.2008	31.12.2007
TyEL-eläkevakuutus		
Varsinainen vakuutusmaksuvastuu	4 023	3 846
Varsinainen korvausvastuu	2 549	2 320
Lisäakuutusvastuu	503	610
Tasoitusvastuu	296	288
Osaketuottosidonnainen lisäakuutusvastuu	-266	2
TEL-lisäeläkevakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu	54	56
Varsinainen korvausvastuu	41	39
Tasoitusvastuu	7	7
YEL-perusvakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu	20	21
YEL-lisäeläkevakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu	4	4
Korvausvastuu	5	4

Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset =

- + Maksetut korvaukset
- Korvaustoiminnan hoitokulut
- Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvo)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassavirrat.

Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietzin kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

- + Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo
- + Muut korkoerät
- Vastuuvelan tuottovaatimus ¹⁾

¹⁾ Vuonna 2008 täydennyskerrointa vastaavaa korkovaatimusta ei lueta mukaan vastuuvelan tuottovaatimukseen.

Sijoitusjakauma käyvin arvo

Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin.

Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissijoitusyhtiöihin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin, luetaan kiinteistösijoituksiin.

Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

Sijoituksiin ei oteta mukaan sijoituksiin liittyviä kauppahintasaamisia ja -velkoja.

Tase-erä Rahat ja pankkisaamiset eivät ole mukana sijoitusten markkina-arvossa. Sijoitusjakauma sisältää taseen sijoituksiin kuuluvat talletukset.

Sijoitusjakauman alaviitteenä esitetään jvk-salkun modifioitu duraatio.

Liikevaihto =

- + Vakuutusmaksutulo ennen vakuutusmaksusaamisten luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta
- + Sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa ja
- + Muut tuotot

Kokonaisliikekulut =

- + Maksetut korvaukset
- Korvaustoiminnan hoitokulut
- Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut
- + Liikekulut
- + Sijoitustoiminnan hoitokulut
- Kulut kiinteistösijoituksista
- Kulut muista sijoituksista
- + Muut kulut

Hoitokustannustulos =

- + Vakuutusmaksun hoitokustannusosat
- + Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksun osat
- + Muut tuotot
- Toimintokohtaiset liikekulut ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan kuluja ja lakisääteisiä maksuja
- Muut kulut

Kokonaistulos

- + Vakuutusliikkeen tulos
- + Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo
- + Hoitokustannustulos

Tulosanalyysi

Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen ei tulosanalyysissä lasketa mukaan kannansiirtojen vaikutusta.

Toimintapääoma =

Toimintapääoma ja sen rajoja koskevat tunnusluvut esitetään myös kuvan muodossa viideltä vuodelta. Kuvassa tulee esittää seuraavat tiedot %:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuvelasta:

- vakavaraisuusraja
- toimintapääoman enimmäismäärä
- toimintapääoma ¹⁾

¹⁾ Vuosina 2008–2010 sisältää tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavan osan.

Eläkevarat =

- + Taseen vastuuvelka
- + Varojen arvostuserot

TyEL-palkkasumma ja YEL-työtulosumma =

Tilinpäätösajankohdan mukainen palkkasumma- ja työtulosumma -arvio koko vuodelta

Vakuutusten, vakuutettujen ja eläkkeensaajien lukumäärä

Lukumäärä, joka on tilinpäätös hetken mukainen. TyEL-vakuutetuista, joiden tiedot ilmoitetaan työeläkevakuutusyhtiöille kuukausittain, lasketaan niiden lukumäärä, joilla on ollut ansioita viimeisen kuukauden aikana, kuitenkin siten, että jokainen tulee lasketuksi vain kerran. Perhe-eläkkeessä eläkkeensaajien lukumäärä lasketaan aina yhdeksi riippumatta edunsaajien lukumäärästä.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola
Emoyhtiö

Tilinpäätös 2008

Emoyhtiön tuloslaskelma

1 000 e		1.1.2008	31.12.2008	1.1.2007	31.12.2007
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
- LAKISÄÄTEINEN ELÄKEVAKUUTUS					
Vakuutusmaksutulo	1		1 402 974		1 273 731
Sijoitustoiminnan tuotot	4		809 439		627 820
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	2	-1 176 359		-1 066 776	
Korvausvastuun muutos					
Kokonaismuutos		-239 995	-1 416 354	-332 471	-1 399 247
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		201 628		-183 366	
Kannansiirron osuus		0	201 628	0	-183 366
Liikekulut	3		-46 868		-37 583
Sijoitustoiminnan kulut	4		-940 689		-276 171
Vakuutustekninen tulos			10 131		5 183
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Lakisääteisen eläkevakuutuksen tekninen tulos					
			10 131		5 183
Muut tuotot					
Muut		306	306	501	501
Muut kulut					
Muut		-242	-242	-509	-509
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden vero		-4 529		0	
Aikaisempien tilikausien verot		-2 961		-2 498	
Laskennallisen verovelan muutos		0	-7 490	0	-2 498
Voitto varsinaisesta toiminnasta			2 705		2 676
Voitto satunnaisten erien jälkeen			2 705		2 676
Muut välittömät verot			0		0
Tilikauden voitto			2 705		2 676

Emoyhtiön tase

VASTAAVAA, 1 000 e		31.12.2008		31.12.2007	
Aineettomat hyödykkeet					
	9				
Aineettomat oikeudet		293		390	
Muut pitkävaikutteiset menot		9 853		10 073	
Ennakkomaksut		0	10 146	0	10 464
Sijoitukset					
	5				
Kiinteistösijoitukset					
	6	205 906		246 686	
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet					
	8				
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä					
		393 693		421 094	
Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä					
		803	600 402	287	668 068
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä					
	7				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä					
		17		17	
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä					
		4 021		4 021	
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä					
		0	4 038	0	4 038
Muut sijoitukset					
	7	1 226 890		1 846 530	
Osakkeet ja osuudet					
		4 684 840		4 253 186	
Rahoitusmarkkinavälineet					
	8	64 725		70 685	
Kiinnelainasaamiset					
	8	297 962		83 630	
Muut lainasaamiset					
		78 100		89 302	
Talletukset					
		0	6 352 517	0	6 343 334
Muut sijoitukset					
		0	6 352 517	0	6 343 334
Jälleenvakuutuslletesaamiset					
		0	6 956 956	0	7 015 439
Saamiset					
	15				
Ensivakuutustoiminnasta					
		58 470		54 539	
Vakuutuksenottajilta					
		0	58 470	0	54 539
Vakuutusedustajilta					
		0	31 731	0	6 502
Muut saamiset					
		0	90 201	0	61 041
Muu omaisuus					
	9				
Aineelliset hyödykkeet					
		795		1 038	
Koneet ja kalusto					
		0	795	0	1 038
Muut aineelliset hyödykkeet					
		0	795	0	1 038
Rahat ja pankkisaamiset					
		0	6 781	0	3 318
Muu omaisuus					
		0	7 668	0	4 438
		0	7 668	0	4 438
Siirtosaamiset					
		106 350		84 041	
Korot ja vuokrat					
		162 257	268 607	121 994	206 036
Muut siirtosaamiset					
		162 257	268 607	121 994	206 036
Vastaavaa yhteensä		7 333 578		7 297 418	

Emoyhtiön tase

VASTATTAVAA, 1 000 e		31.12.2008		31.12.2007	
Oma pääoma	10				
Pohjarahasto		841		841	
Takuupääoma		807		807	
Vapaat rahastot		47 547		44 882	
Tilikauden voitto		<u>2 705</u>	51 900	<u>2 676</u>	49 206
Vakuutustekninen vastuuelka	12				
Vakuutusmaksuvastuu		4 337 929		4 539 557	
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>0</u>	4 337 929	<u>0</u>	4 539 557
Korvausvastuu		2 898 137		2 658 142	
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>0</u>	2 898 137	<u>0</u>	2 658 142
			7 236 066		7 197 698
Pakolliset varaukset					
Eläkevaraus			200		
Velat	13/14/15				
Jälleenvakuutustoiminnasta		0		0	
Muut velat		<u>36 739</u>	36 739	<u>38 147</u>	38 147
Siirtovelat	15			8 673	12 366
Vastattavaa yhteensä				7 333 578	7 297 418

Emoyhtiön epäsuora rahoituslaskelma

1 000 e	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) varsinaisesta toiminnasta/ voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	2 705	2 676
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	38 367	515 837
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonkorotukset	344 981	54 393
Pakollisen vastuuvajauksen muutos	200	0
Suunnitelman mukaiset poistot	2 079	2 873
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		
Muut oikaisut	62 214	-104 270
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	450 546	471 509
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	-91 732	-8 636
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	-5 101	614
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	353 713	463 487
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		
Maksetut välittömät verot	-7 490	-2 499
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	346 223	460 989
Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)		
Liiketoiminnan rahavirta	346 223	460 989
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-287 674	-562 075
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	-54 724	106 769
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-351	-6 178
Investointien rahavirta	-342 749	-461 484
Rahoituksen rahavirta		
Maksullinen osakeanti		
Omien osakkeiden hankkiminen		
Omien osakkeiden myynti		
Lainojen nostot		
Lainojen takaisinmaksut		
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-11	-12
Rahoituksen rahavirta	-11	-12
Rahavarojen muutos	3 463	-507
Rahavarat tilikauden alussa	3 318	3 825
Rahavarat tilikauden lopussa	6 781	3 318

Tuloslaskelman liitteet

1. Vakuutusmaksutulo

1 000 e	2008		2007	
Ensivakuutus				
TyEL:n mukainen perusvakuutus				
Työnantajan osuus	992 430		873 244	
Työntekijän osuus	246 662	1 239 092	241 545	1 114 789
TyEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		2 077		2 723
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus		161 767		156 175
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		37		43
Yhteensä		1 402 974		1 273 731
Valtion eläkerahastoon suoritettava siirtymämaksu(-)		0		0
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta		1 402 974		1 273 731
Vakuutusmaksutulo		1 402 974		1 273 731
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista				
TyEL		-3 703		-5 340
YEL		-2 752		-3 201
Yhteensä		-6 455		-8 541

2. Maksetut korvaukset

1 000 e	2008		2007	
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TyEL:n mukainen perusvakuutus		804 274		744 876
TyEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		12 281		11 886
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus		170 676		157 326
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		1 117	988 347	1 068
Yhteensä		998 348		915 155
Maksettu/saatu vastuunjakokorvauksia				
TyEL-eläkkeet		179 761		141 974
YEL-eläkkeet		46 753		45 572
Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta		-34 296		-35 896
YEL:n valtion osuus		-13 178		-9 068
VEKL:n valtion korvaus		-6	179 033	-1
Yhteensä		142 330		142 581
Korvaustoiminnon hoitokulut		8 044		7 995
Työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokulut		934		1 045
Maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta		1 176 359		1 066 776
Jälleenvakuuttajien osuus (-)		0		0
Maksetut korvaukset yhteensä		1 176 359		1 066 776

3. Liikekulut sekä henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.1. Kokonaisliikekulut toiminnoittain

1 000 e	2008	2007
Maksetut korvaukset		
Korvaustoiminnan hoitokulut	8 044	7 995
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut	934	1 045
Liikekulut	46 868	37 583
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista	2 049	1 499
Kulut muista sijoituksista	4 119	2 759
Muut kulut	6 167	4 259
Muut kulut	242	509
Kokonaisliikekulut yhteensä	62 255	51 391

3.2. Tuloslaskelman erä liikekulut

1 000 e	2008	2007
Vakuutusten hankintamenot:		
Ensivakuutuksen palkkiot	211	2 190
Muut vakuutusten hankintamenot	11 789	8 671
	12 000	10 861
Vakuutusten hoitokulut	18 404	15 211
Hallintokulut:		
Lakisääteiset maksut		
ETK:n kustannusosuus	5 478	5 227
Oikeushallintomaksu	325	341
VVV:n valvontamaksu	229	217
Muut erät	-85	-3 198
	5 947	2 587
Muut hallintokulut	10 516	8 924
Yhteensä	46 868	37 583

3.3. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.3.1. Henkilöstökulut¹⁾

1 000 e	2008	2007
Palkat ja palkkiot	8 599	16 040
Eläkekulut	1 545	3 026
Muut henkilösivukulut	743	1 077
Yhteensä	10 886	20 143

¹⁾ Yhtiöryhmäpalveluissa työskentelevät eivät ole vuoden 2008 alusta alkaen enää työsuhteessa Eläke-Tapiolaan.

3.3.2. Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 e		2008	2007
Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja			
Palkat ja palkkiot		360	353
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Varatoimitusjohtajan eläke-edut ovat lakisääteiset.		
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja		
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia		
Hallitus ja hallituksen varajäsenet			
Palkat ja palkkiot		455	494
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja		
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia		
Hallintoneuvosto			
Palkat ja palkkiot		65	40
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja		
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia		

3.3.3. Henkilöstön keskimääräinen luku tilikauden aikana

	2008	2007
Konttorihenkilöstö	188	187
Myyntihenkilöstö	-	-
Kiinteistöhenkilöstö	-	-

3.4 Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

1 000 e	2008	2007
Tilintarkastus	97	81
Tilintarkastuslain 1§:n 1:n momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot	6	18
Veroneuvonta	22	0
Muut palvelut	0	0
Yhteensä	125	100

4.Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1 000 e	2008		2007	
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Korkotuotot	932		752	
Muut tuotot	0	932	0	752
Tuotot kiinteistösijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Korkotuotot	23 178		23 466	
Muut tuotot	3	23 181	0	23 466
Tuotot kiinteistösijoituksista omistusyhteisyriityksiin				
Korkotuotot	20		26	
Muut tuotot	0	20	0	26
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin				
Korkotuotot	104		160	
Muut tuotot	69 495	69 599	70 811	70 971
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	59 329		66 183	
Korkotuotot	229 181		188 682	
Muut tuotot	233 407	521 917	105 735	360 600
Yhteensä		615 648		455 815
Arvon alentumisten palautukset		45 982		13 835
Myyntivoitot		147 809		158 170
Yhteensä		809 439		627 820

4.Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1 000 e	2008		2007	
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista				
Saman konsernin yritykset	-50 032		-52 086	
Muut yritykset	-15 887	-65 919	-15 792	-67 878
Kulut muista sijoituksista		-279 169		-86 332
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Saman konsernin yritykset	-776		-1 117	
Muut	-153	-928	-156	-1 273
Yhteensä		-346 016		-155 482
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-390 963		-68 228	
Rakennusten suunnitelmapoistot	-1 176	-392 139	-1 060	-69 288
Myyntitappiot		-202 533		-51 401
Yhteensä		-940 689		-276 171
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua		-131 249		351 648
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa		-131 249		351 648

Taseen liitteet

5. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

1 000 e	2008			2007		
	Jäljellä oleva hankintameno	2008 Kirjanpitoarvo	2008 Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	2007 Kirjanpitoarvo	2007 Käypä arvo
Sijoitukset						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	6 032	6 032	6 032	7 431	7 431	7 431
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	114 466	115 306	242 932	145 357	146 197	286 748
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyy- tyrityksissä	1 556	1 556	1 569	1 556	1 556	1 573
Muut kiinteistöosakkeet	83 012	83 012	94 398	91 502	91 502	104 440
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	393 693	393 693	393 693	421 094	421 094	421 094
Lainasaamiset omistusyhteisyy- tyrityksiltä	803	803	803	287	287	287
	599 562	600 402	739 426	667 228	668 068	821 574
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	17	17	17	17	17	17
	17	17	17	17	17	17
Sijoitukset omistusyhteisyy- tyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	4 021	4 021	4 021	4 021	4 021	4 021
	4 021	4 021	4 021	4 021	4 021	4 021
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	1 226 890	1 226 890	1 287 745	1 846 530	1 846 530	2 521 308
Rahoitusmarkkinavälineet	4 684 840	4 684 840	4 715 896	4 253 186	4 253 186	4 200 169
Kiinnelainasaamiset	64 725	64 725	64 725	70 685	70 685	70 685
Muut lainasaamiset	297 962	297 962	297 962	83 630	83 630	83 630
Talletukset	78 100	78 100	78 100	89 302	89 302	89 302
	6 352 517	6 352 517	6 444 429	6 343 334	6 343 334	6 965 094
	6 956 116	6 956 956	7 187 893	7 014 599	7 015 439	7 790 706

5.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

1 000 e	2008		2007	
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:				
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta	18 514		-5 782	
Indeksiin sidottujen lainojen tuottoa	0	18 514	0	-5 782
Kirjanpitoarvo sisältää				
Tuloutettuja arvonkorotuksia		0		0
Muita arvonkorotuksia		840		840
		840		840
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			230 936	775 267

5.2 Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

1 000 e	2008	2007
	12 317	3 886

6. Kiinteistösijoitukset

1 000 e	2008 Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet	2008 Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	2008 Lainasaamiset omistusyhteys- yrityksiltä
Kiinteistösijoitusten muutokset:			
Hankintameno 1.1.	280 201	421 094	287
Lisäykset	7 358	25 892	516
Vähennykset	-39 520	-53 294	0
Hankintameno 31.12.	248 039	393 693	803
Kertyneet poistot 1.1.	0		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0		
Tilikauden poistot	0		
Kertyneet poistot 31.12.	0		
Arvonalentumiset 1.1	-34 355		
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	8 733		
Tilikauden arvonalentumiset	-19 840		
Arvonalentumisten palautukset	2 489		
Arvonalentumiset 31.12.	-42 974		
Arvonkorotukset 1.1.	840		
Lisäykset	0		
Vähennykset	0		
Siirrot erien välillä	0		
Arvonkorotukset 31.12.	840		
Kirjanpitoarvo 31.12.	205 906	393 693	803
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet			
Jäljellä oleva hankintameno	1 594		
Kirjanpitoarvo	1 594		
Käypä arvo	2 273		

7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä

1 000 e	2008
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	
Hankintameno 1.1.	17
Lisäykset	0
Vähennykset	0
Siirrot erien välillä	0
Hankintameno 31.12.	17
Kirjanpitoarvo 31.12.	17
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä	
Hankintameno 1.1.	4 021
Lisäykset	0
Vähennykset	0
Siirrot erien välillä	0
Hankintameno 31.12.	4 021
Arvonlaskut 1.1.	0
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	0
Tilikauden arvonalentumiset	0
Arvonlaskutuksen palautukset	0
Arvonlaskut 31.12.	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 021
Yhteensä	4 038

7.1. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä

1 000 e	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Osakkeet ja osuudet				
Elkes Oy	Espoo	100,00	9	0
Tapra Ky	Espoo	100,00	10	0
Yhteensä			19	1

7.2. Sijoitukset omistusyhteisyhteisöissä

1 000 e	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Osakkeet ja osuudet				
Oirabi Oy	Espoo	50,00	10	0
Suomen Metsäsijoitus Oy	Espoo	25,00	16 954	202
Vakuutusneuvonta Aura	Espoo	33,33	12	0
Vakuutusneuvonta Pohja	Espoo	33,33	12	0
Yhteensä			16 988	203

7.3. Muut sijoitukset

1 000 e Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Alma Media	2,48 %	1 852 800	5 665	9 171	
Amer- Sports	1,33 %	968 700	5 192	5 192	
Cargotec	0,80 %	440 000	3 560	3 560	
Comptel	0,78 %	840 000	580	580	
Finnair	1,78 %	2 276 444	11 076	11 132	
Fiskars	0,77 %	600 001	3 341	4 176	
Fortum	0,15 %	1 361 176	11 497	20 731	
Huhtamäki	0,81 %	850 000	3 740	3 740	
HKScan	2,21 %	748 831	3 310	3 310	
Ilkka-Yhtymä	0,63 %	92 924	722	790	
Kemira	1,43 %	1 786 500	10 605	10 612	
Kesko	0,69 %	674 500	12 006	12 006	
Kone	0,37 %	964 040	14 972	14 972	
Lassila & Tikanoja	5,09 %	1 974 240	13 650	21 717	
Nokia	0,05 %	1 835 400	20 373	20 373	
Nokian Renkaat	0,73 %	908 000	4 688	7 182	
Pöyry	2,99 %	1 760 000	12 247	13 763	
Ponsse	3,36 %	939 500	4 228	4 228	
PKC Group	4,55 %	809 600	2 631	2 631	
Ramirent	0,28 %	300 000	975	975	
Stockmann	1,64 %	1 011 484	9 882	9 882	
Suominen Yhtymä	5,41 %	1 283 850	847	847	
Tamfelt	3,89 %	1 072 766	5 371	5 602	
Tekla	4,56 %	1 029 000	2 369	3 838	
Tietoenator	1,26 %	910 000	7 071	7 071	
Uponor	1,85 %	1 356 500	9 179	10 445	
UPM-Kymmene	0,20 %	1 032 300	9 291	9 291	
Vacon	3,82 %	584 500	4 092	10 696	
Wulff-Yhtiöt	5,30 %	350 000	805	805	
YIT	0,70 %	886 600	4 061	4 061	
Muut			490	490	
Yhteensä			198 515	233 867	
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
Arek Oy	7,00 %	980 000	980	980	
Citec Information Oy Ab	5,12 %	4 795	543	543	
Fibox Oy Ab	5,10 %	2 187	656	656	
Fingrid Oyj	4,51 %	150	5 046	5 046	
Moventas Oy	1,24 %	30 185	3 064	3 064	
Satel Oy	12,63 %	625	1 709	1 944	
Sato Oyj	5,17 %	2 295 540	13 964	13 964	
Seligson & Co Oyj	12,20 %	150 667	979	979	
Tapiola Pankki Oy	7,32 %	3 535	7 811	7 811	
TA-Yhtymä Oy B	14,53 %	237 414	566	566	
Vakuutusosakeyhtiö Garantia	4,93 %	2 960	2 048	2 048	
Muut			3 887	5 476	
Yhteensä			41 254	43 078	

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
Aceryg	0,41 %	800 000	3 200	3 200	Iso-Britannia
Adidas	0,14 %	275 000	7 464	7 464	Saksa
Astrazeneca	0,03 %	477 500	13 486	13 486	Iso-Britannia
Austevoll Seafood	0,38 %	700 000	790	790	Norja
Avon Products	0,09 %	400 000	6 450	6 907	Yhdysvallat
ABB	0,03 %	800 000	8 224	8 393	Sveitsi
Bayer	0,01 %	113 000	4 544	4 695	Saksa
Bkw Fmb Energie	0,40 %	212 500	14 596	14 596	Sveitsi
BASF	0,03 %	305 000	7 999	8 458	Saksa
Cermaq	0,60 %	555 400	1 504	1 504	Norja
E.ON	0,03 %	515 000	12 924	14 647	Saksa
Ekornes	1,82 %	671 300	4 613	4 613	Norja
Electricite De France	0,02 %	300 000	12 450	12 450	Ranska
Eriks Group	2,63 %	283 350	7 367	7 367	Alankomaat
EDF Energies Nouvelles	0,40 %	312 500	7 891	7 891	Ranska
Fred Olsen Energy	0,84 %	561 000	10 587	10 587	Norja
Fresenius Medical Care	0,11 %	335 000	11 159	11 159	Saksa
Getinge	0,52 %	1 286 805	11 042	11 042	Ruotsi
Heineken	0,09 %	459 375	10 060	10 060	Alankomaat
Hennes & Mauritz	0,11 %	790 000	22 203	22 203	Ruotsi
Husqvarna	0,56 %	1 600 000	6 079	6 079	Ruotsi
Modern Times Group	0,85 %	433 200	6 715	6 715	Ruotsi
Munters	2,49 %	1 870 950	6 609	6 609	Ruotsi
New Wave Group	3,13 %	1 420 000	816	816	Ruotsi
Novartis	0,02 %	545 000	18 770	19 341	Sveitsi
Novozymes	0,43 %	233 000	6 785	13 072	Tanska
Orkla	0,23 %	2 353 570	8 787	10 971	Norja
Partners Group	0,35 %	94 465	4 771	4 771	Sveitsi
Petroleum Geo-Services	0,33 %	600 000	1 702	1 702	Norja
Sandvik	0,17 %	2 020 000	9 106	9 106	Ruotsi
Seadrill	0,13 %	500 000	2 826	2 826	Bermuda
Siemens	0,01 %	63 700	3 132	3 356	Saksa
Statoil Hydro	0,04 %	1 120 000	13 084	13 084	Norja
Svenska Handelsbanken	0,14 %	850 000	9 853	9 853	Ruotsi
Symrise	0,74 %	880 000	8 782	8 782	Saksa
Syngenta	0,04 %	40 000	5 398	5 398	Sveitsi
Synthes	0,16 %	190 000	16 548	17 068	Yhdysvallat
SBM Offshore	0,45 %	660 000	6 170	6 170	Alankomaat
Telenor	0,09 %	1 550 000	7 361	7 361	Norja
TeliaSonera	0,09 %	3 920 000	13 798	13 798	Ruotsi
Tesco	0,02 %	1 400 000	5 291	5 291	Iso-Britannia
Tgs Nopec Geophysical Co	0,73 %	753 990	2 680	2 680	Norja
Venture Production	0,93 %	1 400 000	6 258	6 258	Iso-Britannia
Yara International	0,21 %	625 000	9 535	9 535	Norja
Zimmer Holdings	0,06 %	125 000	3 630	3 630	Yhdysvallat
Yhteensä			363 039	375 783	

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Sijoitusrahastot					
Aventum Aasia REIT Plus			2 299	2 299	Suomi
Aventum Global Reit Fund			5 502	5 502	Suomi
BlueBay Emerging Market Select Bond Fund			26 322	26 322	Luxemburg
BlueBay High Yield Enhanced Fund			28 364	28 364	Luxemburg
EQ Technology			5 398	5 398	Suomi
Fondita Nordic Micro Cap B			5 326	5 326	Suomi
Fourton Odysseus			26 153	26 153	Suomi
Fourton Stamina			24 740	24 740	Suomi
Seligson Global Top 25 Pharmaceuticals			8 306	8 306	Suomi
Tapiola Aasia-Tyynimeri			6 893	6 893	Suomi
Tapiola Eurooppa			14 221	14 221	Suomi
Tapiola High Yield			31 243	31 243	Suomi
Tapiola Hyvinvointi			12 429	12 429	Suomi
Tapiola Itä-Eurooppa			1 992	1 992	Suomi
Tapiola Kehittyvät Markkinat			16 291	20 037	Suomi
Tapiola Kiinteistö			11 015	11 015	Suomi
Tapiola Trendi			14 068	14 068	Suomi
Tapiola Tulevaisuus			8 379	8 379	Suomi
Tapiola USA			10 078	10 078	Suomi
Vanguard Emerging Markets Stock Index			47 173	47 173	Irlanti
Vanguard US 500 Stock Index			22 742	22 742	Irlanti
Vanguard-Japan STK IND EUR			34 046	34 046	Irlanti
Wegelin Lux Equity Active Indexing World			30 655	30 655	Luxemburg
Yhteensä			393 635	397 382	

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Pääomasijoitusrahastot					
Aberdeen European Shopping Property Fund SICAV			3 621	3 621	Luxemburg
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic			15 790	15 790	Luxemburg
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership			3 708	3 708	Jersey
Apax Europe VII - B, L.P.			8 891	8 891	Iso-Britannia
AXA LBO Fund IV			4 987	4 987	Ranska
AXA Secondary Fund IV L.P.			3 985	3 985	Jersey
Bio Fund Ventures II Ky			699	699	Suomi
Bio Fund Ventures III Ky			1 194	1 194	Suomi
Bowmark Capital Partners IV, L.P.			964	964	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe III, L.P.			6 082	6 082	Iso-Britannia
Capman Equity VII A L.P.			3 080	3 614	Guernsey
Capvis Equity III L.P.			4 590	4 590	Jersey
Charterhouse Capital Partners VIII LP No. 1.2			5 626	5 626	Iso-Britannia
Eqvitec Technology Fund II Ky			3 731	3 731	Suomi
European Added Value Fund, L.P.			16 446	16 446	Iso-Britannia
European Fund Investments II Limited Partnership			772	772	Iso-Britannia
Exilion Real Estate I Ky			7 515	7 515	Suomi
Finnmezzanine Rahasto III A Ky			556	636	Suomi
Gresham 4A			1 087	1 087	Iso-Britannia
HealthCap IV Bis L.P.			830	830	Yhdysvallat
Ibersuizas Capital Fund II, L.P.			2 547	4 025	Guernsey
Indigo Capital V L.P.			5 337	5 337	Iso-Britannia
Industri Kapital 2000 Limited Partnership XI			1 390	1 635	Jersey
Industri Kapital 2004 Limited Partnership I			3 177	3 177	Jersey
Industri Kapital 2007 Limited Partnership III			4 075	4 075	Jersey
Industrie & Finance Investissements 2 FCPR			2 267	2 281	Ranska
ING Real Estate European Industrial Fund C.V.			15 553	15 553	Alankomaat
MB Equity Fund III Ky			1 752	1 897	Suomi
MB Equity Fund IV Ky			738	738	Suomi
MGP Europe Fund III			3 353	3 353	Iso-Britannia
Nexit INFOCOM II L.P.			1 330	1 330	Guernsey
Nordic Mezzanine Fund II Limited Partnership			745	1 287	Iso-Britannia
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership			851	851	Guernsey
Partners Group Secondary L.P.			3 170	4 138	Yhdysvallat
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.			4 140	4 140	Yhdysvallat
Paul Capital Top Tier Investments III, L.P.			3 673	3 684	Yhdysvallat
PBW II Real Estate Fund S.A.			9 040	9 040	Luxemburg
Rockspring PanEuropean Limited Partnership			19 449	19 449	Iso-Britannia
Tapiola KR I Ky			35 531	35 531	Suomi
The Fourth Cinven Fund (No. 4) Limited Partnership			6 895	6 895	Iso-Britannia
TPG Partners VI, LP			699	699	Yhdysvallat
Muut			10 580	13 753	
Yhteensä			230 447	237 636	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä			1 226 890	1 287 745	

8. Muut sijoitukset

8.1. Muut lainasaamiset erittely vakuuden mukaan:

1 000 e	2008	2007
Pankkitakaus	196 061	40 243
Takausvakuutus	39 009	9 383
Muu vakuus	29 893	4 495
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	264 964	54 121
Ei vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	32 998	29 510
	297 962	83 630

8.2. Eläkelainasaamisten yhteismäärä

1 000 e	2008	2007
Muut kiinnelainasaamiset	147	164
Muut lainasaamiset	232 694	45 832
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	232 842	45 997

8.3. Pääomalainojen yhteismäärä

1 000 e	2008	2007
Lainasaamiset saman konsernin kiinteistöyrittäjiltä	1 362	1 362
Muut lainasaamiset	1 583	1 304
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	2 945	2 666

9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

1 000 e	2008 Aineettomat oikeudet ja pitkävaikut- teiset menot	2008 Kalusto	2008 Yhteensä
Hankintameno 1.1.	16 051	3 289	19 340
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-2 062		-2 062
Lisäykset	1 496	46	1 542
Vähennykset	0	-24	-24
Siirrot erien välillä	0	0	0
Hankintameno 31.12.	15 485	3 310	18 796
Kertyneet poistot 1.1.	-5 587	-2 250	-7 838
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	2 062		2 062
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0	0	0
Tilikauden poistot	-1 814	-265	-2 079
Kertyneet poistot 31.12.	-5 340	-2 515	-7 855
Kirjanpitoarvo 31.12.	10 146	795	10 940

10.1. Oman pääoman muutokset

1 000 e	1.1.2008	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2008
Pohjarahasto	841	0	0	841
Takuupääoma	807	0	0	807
Varmuusrahasto	44 837	2 650	0	47 487
Käyttörahaso	45	26	-11	60
Tilikauden voitto/tappio	2 676	2 705	-2 676	2 705
Oman pääoman muutokset yhteensä	49 206	5 381	-2 687	51 900

10.2. Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen

1 000 e	31.12.2008
Takuuosuuden omistajien osuus:	
Takuupääoma	807
Ehdotettu voitonjako takuupääoman omistajille	0
Takuuosuuden omistajien osuus	807
Vakuutuskenottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen	51 093

10.3. Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

1 000 e	31.12.2008
Tilikauden voitto	2 705
+ Muu vapaa oma pääoma tasanimikkeittäin	
Varmuusrahasto	47 487
Käyttörahaso	60
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	50 252

12.1. Vakuutustekninen vastuuelka

1000 e	2008	2007
Vakuutusmaksuvastuu		
Vastaiset eläkkeet	4 100 638	3 927 614
Osittamaton lisävakuutusvastuu	490 409	590 090
Ositettu lisävakuutusvastuu	12 700	19 600
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-265 818	2 253
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	4 337 929	4 539 557
Korvausvastuu		
Alkaneet eläkkeet	2 595 163	2 363 123
Tasoisuusmäärä	302 974	295 019
Korvausvastuu yhteensä	2 898 137	2 658 142
Vakuutustekninen vastuuelka yhteensä	7 236 066	7 197 698

12.2. TVYL 6. luvun 14§:n mukaiset lisäedut

1000 e	2008	2007
Ositettu lisävakuutusvastuu 1.1.	19 600	18 000
Tilivuonna maksetut asiakashyvitykset (-)	-19 600	-18 000
Siirto ositettuun lisävakuutusvastuuseen(+)	12 700	19 600
Ositettu lisävakuutusvastuu 31.12.	12 700	19 600

13. Velat, jotka erääntyvät maksettavaksi viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua

Yhtiöllä ei ole velkoja, jotka erääntyvät maksettavaksi viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua.

14. Laskennalliset verovelat

1000 e	2008	2007
Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen jaksotuserojen ja muiden väliaikaisten erojen perusteella laskettu verovelka	218	218
Arvostuseroista laskettu verovelka ei realisoidu lähitulevaisuudessa.		

15. Saamiset ja velat

15.2. Saamisten erittely konserni- ja osakkuusyritykset

1000 e	2008	2007
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Muut saamiset	1 138	1 545
	1 138	1 545
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä		
Muut saamiset	1	0
	1	0
Saamiset yhteistoimintayrityksiltä		
Muut saamiset	3 867	1 929
	3 867	1 929
Saamiset, muut		
Muut saamiset	38	1 853
	38	1 853

15.3. Velkojen erittely konserni- ja osakkuusyritykset

1000 e	2008	2007
Velat saman konsernin yrityksille		
Muut velat	13 542	16 376
	13 542	16 376
Velat yhteistoimintayrityksille		
Muut velat	3 588	2 265
	3 588	2 265

15.4 Siirtovelkojen erittely

1000 e	2008	2007
Ennakkoon maksetut vakuutusmaksut	3 062	1 740
Velat henkilöstölle	1 897	4 296
Johdannaisten arvostustappio	2 455	5 337
Muut siirtovelat	1 260	994
	8 673	12 366

16. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

16.1. Vakuudet

1 000 e	2008		2007	
	Vakuudet/pantit /takaukset yms. sitoumukset	2008 Velan määrä	Vakuudet/pantit /takaukset yms. sitoumukset	2007 Velan määrä
Omien velkojen vakuudeksi				
Pantit, johdannaissopimusten vakuudeksi	0	0	0	0
Takaukset	0	0	0	0
	0	0	0	0

16.2. Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut

1 000 e	2008	2007
Johdannaissopimukset		
Korkojohdannaiset		
Koronvaihtosopimukset		
Kohde-etuus		
Käypä arvo		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	0	500 000
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	238 709	685 156
Käypä arvo	12 088	3 800
Muut johdannaissopimukset		
Koronvaihtosopimukset		
Ostetut		
Kohde-etuus	12 000	15 000
Käypä arvo	229	87
Arvonlisäverovastuut		
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen		
Konserniyhtykset	-550	-1 514
Yhteistoimintayhtykset	763	1 786
	212	272
Arvonlisäverolain 33§:n mukainen vähennysten palautusvelvollisuus	798	997
Muut vastuusitoumukset		
Merkintäsitoumukset	388 569	287 212
Ostositoumukset	18 500	0

17. Lähipiirilainat

Rahalainat vakuutusyhtiön tai vakuutusyhtiön konserniin kuuluvan yhteisön taikka vakuutusyhtiössä määräysvaltaa käyttävän yhteisön tai säätiön tai tällaisen yhteisön tai säätiön määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön toimitusjohtajalle, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenelle tai tilintarkastajalle
Yhtiö ei ole antanut otsikossa mainittua rahalainaa.

Rahalainat sille, jolla takuusuuden omistuksen nojalla voi olla vähintään 10 prosenttia vakuutusyhtiön takuusuuksista tai takuusuusien tuottamasta äänimäärästä taikka vastaava omistus tai äänivalta vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvassa yhteisössä
Yhtiö ei ole antanut otsikossa mainittua rahalainaa.

Rahalainat, jos työeläkevakuutusyhtiön taseeseen sisältyy rahalainoja työeläkevakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä tai TVYL:n 5§ 4 momentissa tarkoitettuun yhteistyöryhmään kuuluvalla yhteisöllä
Yhtiö ei ole antanut otsikossa mainittua rahalainaa.

Rahalainat, jotka on annettu yhteistyöryhmään kuuluvan yhteisön toimitusjohtajalle, hallituksen, hallintoneuvoston jäsenelle tai tilintarkastajalle
Rahalainat yhteensä eivät ylitä 200 000 euroa

18. Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot

1 000 e	2008	2007
Toimintapääoma		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	51 900	49 206
Omaisuuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	243 253	779 153
Osittamaton lisävakuutusvastuu	490 409	590 090
Kuluksi merkitsemättömät vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet	-10 146	-10 464
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Muut erät		-1 905
Tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettava osa ¹⁾	268 521	
	1 043 938	1 406 080
TVYL 17§:n toimintapääoman vähimmäismäärä ²⁾	129 144	534 014
Vakavaraisuusaste% (toteutunut toimintapääoma/vakavaraisuuden laskennassa käytetty vastuuelka)	16,2	21,3
Vakavaraisuusraja%	5,6	12,2
Toimintapääoman enimmäismäärä % (4 x vakavaraisuusraja)	22,5	48,6
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa ¹⁾	775 417	
Toimintapääoman vähimmäismäärä ilman lain 853/2008 mukaisia väliaikaisia huojennuksia vuosille 2008-2010 ³⁾	252 656	

¹⁾ Koskee työeläkevakuutusyhtiötä ajalla 2008-2010

²⁾ Vuonna 2008 laskettuna lain 853/2008 6 §:n mukaisesti

³⁾ 2/3 -osaa vakavaraisuusrajasta, missä vakavaraisuusrajan laskennassa käytettävä vastuuelka lasketaan ennen lain 853/2008 3 §:n mukaista tasausvastuusta rinnastettavan osuuden vähentämistä

Tunnusluvut

Tiivistelmä tunnusluvuista	2008	2007	2006	2005	2004
Vakuutusmaksutulo, milj. e	1 403,0	1 273,7	1 191,2	1 168,1	1 061,4
Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet, milj. e ¹⁾	988,3	915,1	848,3	794,3	749,7
Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset ¹⁾	1 167,4	1 057,7	967,8	944,4	885,5
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, milj. e	-667,1	310,3	474,6	569,7	404,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle, %	-8,3 %	4,1 %	6,8 %	9,2 %	7,2 %
Liikevaihto, milj. e	1 278,5	1 634,4	1 516,9	1 477,4	1 369,4
Kokonaisliikekulut, milj. e	62,3	51,4	42,7	38,6	36,7
% liikevaihdosta	4,9 %	3,1 %	2,8 %	2,6 %	2,7 %
Hoitokustannustulolla katetut liikekulut					
% TyEL-palkka- ja YEL-työtulosummasta	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,7 %
Kokonaistulos, milj. e	-612,2	-78,2	168,6	306,0	228,1
Vastuuvelka, milj. e	7 236,1	7 197,7	6 681,9	6 187,9	5 701,6
Toimintapääoma, milj. e	1 043,9	1 406,1	1 470,9	1 331,9	1 047,0
% vastuuelasta ²⁾	16,2 %	21,3 %	24,3 %	24,1 %	20,7 %
suhteessa vakavaraisuusrajaan	2,9	1,8	2,2	2,6	2,8
suhteessa vakavaraisuusrajaan hyvityssiirtoa laskettaessa	1,7				
Tasoisvastuu, milj. e	303,0	295,0	333,2	312,9	325,5
Eläkevarat, milj. e ³⁾	7 479,3	7 976,9	7 502,4	6 851,7	6 100,4
Siirto asiakashyvityksiin (%) TyEL-palkkasummasta	0,2 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %
TyEL-palkkasumma, milj. e	5 736,3	5 367,7	4 956,0	4 739,5	4 363,2
YEL-työtulosumma, milj. e	826,6	790,3	730,9	677,3	645,3
TyEL-vakuutuksia ⁴⁾	26 288	25 396	21 759	21 947	21 533
TyEL-vakuutettuja	210 626	191 678	181 783	182 010	179 852
YEL-vakuutuksia	49 340	49 425	47 644	45 610	44 598
Eläkkeensaajia	110 732	107 471	104 018	102 101	99 447

¹⁾ Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet ja korvaukset

²⁾ Tuloslaskelman maksetut korvaukset ilman korvaustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokuluja

²⁾ Suhdeluku laskettu %:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuelasta

³⁾ Vastuuvelka + arvostuserot

⁴⁾ Vakuutussopimuksen tehneiden työntajien vakuutukset

Tulosanalyysi

Milj. e	2008	2007	2006	2005	2004
Tuloksen synty					
Vakuutusliikkeen tulos	8,3	-38,2	22,7	-12,5	39,9
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	-631,4	-50,1	134,2	305,3	177,1
+Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin ¹⁾	-669,8	303,1	485,1	564,2	399,1
-Vastuuvelan tuottovaatimus	38,4	-353,3	-350,9	-258,9	-222,0
Hoitokustannustulos	10,9	10,1	11,7	13,2	11,1
Kokonaistulos	-612,2	-78,2	168,6	306,0	228,1
Tuloksen käyttö					
Vakavaraisuuden muutokseen	-624,9	-97,8	150,6	285,0	212,1
Tasoisvastuun muutokseen	8,0	-38,2	20,3	-12,5	39,4
Toimintapääoman muutokseen	-632,9	-59,6	130,3	297,5	172,7
Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen	-99,7	-20,9	-28,8	30,8	67,9
Arvostuserojen muutokseen	-535,9	-41,4	156,7	265,0	103,3
Tilinpäättösiirtojen kertymän muutokseen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden voittoon	2,7	2,7	2,4	1,8	1,5
Siirtoon asiakashyvityksiin	12,7	19,6	18,0	21,0	16,0
Ositetun lisävakuutusvastuun täydennykseen					
Yhteensä	-612,2	-78,2	168,6	306,0	228,1

Vuoden 2002 ylimääräinen täydennys on kokonaan lyhennetty

¹⁾ Sisältää muut korkoerät

Vakavaraisuus

%	2008	2007	2006	2005	2004
Toimintapääoma ja sen rajat					
(% :na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuvelasta)					
Vakavaraisuusraja	5,6	12,2	11,1	9,4	7,5
Toimintapääoman enimmäismäärä ¹⁾	22,5	48,6	44,6	37,6	29,8
Toimintapääoma	16,2	21,3	24,3	24,1	20,7
- taseeseen sisältyvä toimintapääoma	8,2	9,5	10,8	12,3	12,9
- arvostuserot ja muut taseen ulkopuoliset erät	7,9	11,8	13,6	11,8	7,8

¹⁾ Ajalta ennen vuotta 2007 tavoitevyöhykkeen yläraja

Milj. e	2008	2007	2006	2005	2004
Hoitokustannustulos					
Vakuutusmaksun hoitokustannusosat	57,9	50,8	49,0	47,0	43,4
Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksunosat	2,0	2,4			
Muut tuotot	0,3	0,5	0,7	0,6	0,6
Hoitokustannustulo yhteensä	60,1	53,6	49,7	47,7	44,0
Toimintokohtaiset liikekulut ¹⁾	-49,0	-43,0	-37,3	-33,9	-32,2
Muut kulut	-0,2	-0,5	-0,7	-0,6	-0,6
Liikekulut yhteensä	-49,2	-43,5	-38,0	-34,5	-32,9
Hoitokustannustulos	10,9	10,1	11,7	13,2	11,1
Liikekulut % hoitokustannustulosta	81,8 %	81,1 %	76,5 %	72,3 %	74,7 %

¹⁾ Ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluja ja lakisääteisiä maksuja

Sijoitusjakauma (käyvin arvoin)

	31.12.2008		31.12.2007		31.12.2006		31.12.2005		31.12.2004	
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%
Lainasaamiset ^{1), 5)}	309,3	4,2	90,5	1,2	80,9	1,1	97,6	1,4	143,7	2,4
Joukkovelkakirjalainat ^{1), 2)}	4 405,5	60,4	4 154,4	52,8	4 122,6	55,7	3 969,7	58,5	4 127,5	68,5
* sisältää korkorahastoja	87,4	1,2	182,3	2,3	123,5	1,7	82,9	1,2	89,6	1,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1), 2), 3)}	575,4	7,9	395,6	5,0	169,2	2,3	359,2	5,3	175,8	2,9
* sisältää korkorahastoja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Osakkeet ja osuudet	1 068,9	14,6	2 248,2	28,6	2 137,9	28,9	1 646,7	24,3	970,3	16,1
Kiinteistösijoitukset ^{4), 5)}	940,1	12,9	979,7	12,5	894,2	12,1	711,3	10,5	609,2	10,1
* sisältää sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyrityksiä	145,1	2,0	93,3	1,2	65,4	0,9	31,6	0,5	0,0	0,0
Muut sijoitukset										
Sijoitukset yhteensä	7 299,3	100,0	7 868,3	100,0	7 404,8	100,0	6 784,4	100,0	6 026,7	100,0
JVK, modifioitu duraatio	2,8									

¹⁾ Sisältää kertyneet korot.

²⁾ Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot muihin rahoitusmarkkinavälineisiin.

³⁾ Sisältää taseen sijoituksiin kuuluvat talletukset.

⁴⁾ Sisältää niiden sijoitusrahastojen osuudet ja sijoitukset niihin rinnastettaviin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin.

⁵⁾ Kaikki lainat omille kiinteistöille ja rakennusaikaiset saamiset sisältyvät kiinteistösijoituksiin.

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin 1.1.–31.12.2008

	Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin ¹⁾	Sitoutunut pääoma ²⁾	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle				
	1–12/2008 milj. euroa	1–12/2008 milj. euroa	1–12/2008 %	1–12/2007 %	1–12/2006 %	1–12/2005 %	1–12/2004 %
Lainasaamiset ⁵⁾	1,7	124,7	1,4	4,9	5,0	4,8	4,6
Joukkovelkakirjalainat ³⁾	196,4	4 271,8	4,6	1,9	0,8	4,7	6,3
* josta korkorahastoja	-41,3	175,1	-23,6	3,6	7,4	4,1	8,3
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ³⁾	30,6	479,5	6,4	4,3	3,0	2,3	2,2
* josta korkorahastoja	3,7	27,8	13,4				
Osakkeet ja osuudet	-874,9	2 230,9	-39,2	7,2	20,0	28,7	14,0
Kiinteistösijoitukset ^{4), 5)}	-18,0	949,0	-1,9	6,6	11,4	7,9	5,5
* josta sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyrityksiä	-26,1	128,1	-20,4	-14,3	39,7	29,4	0,0
Muut sijoitukset							
Sijoitukset yhteensä	-664,1	8 056,0	-8,2	4,1	6,8	9,2	7,1
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-3,0						
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-667,1	8 056,0	-8,3	4,1	6,8	9,2	7,2

¹⁾ Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoin = Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kassavirralla tarkoitetaan ostojen/kulujen ja myyntien/tuottojen erotusta.

²⁾ Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat.

³⁾ Sisältää korkorahastojen tuotot.

⁴⁾ Sisältää kiinteistösijoituksiin tilastoitavien sijoitusrahastojen ja yhteissijoitusyritysten tuotot.

⁵⁾ Kaikki lainat omille kiinteistöille ja rakennusaikaiset saamiset sisältyvät kiinteistösijoituksiin.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely ja tulos

	31.12.2008 milj. euroa	31.12.2007 milj. euroa	31.12.2006 milj. euroa	31.12.2005 milj. euroa	31.12.2004 milj. euroa
Suorat nettotuotot	311,2	272,8	237,6	234,1	231,3
Lainasaamiset	5,7	4,0	4,4	5,9	11,5
Joukkovelkakirjalainat	192,6	154,3	167,8	167,1	156,3
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	22,0	15,3	10,3	5,5	5,0
Osakkeet ja osuudet	59,7	68,4	25,2	28,1	31,6
Kiinteistösijoitukset	34,3	32,7	30,8	27,4	25,5
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-3,0	-1,9	-0,9	0,0	1,4
Arvonmuutokset kirjanpidossa ¹⁾	-442,4	78,8	80,2	70,7	70,1
Osakkeet ja osuudet	-349,9	96,8	70,2	22,7	54,8
Joukkovelkakirjalainat	-58,3	-28,2	14,7	47,9	20,9
Kiinteistösijoitukset	-34,8	9,5	-4,7	-0,2	-5,7
Muut sijoitukset	0,6	0,7	0,1	0,2	0,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa	-131,2	351,6	317,9	304,7	301,4
Arvostuserojen muutos ²⁾	-535,9	-41,4	156,7	265,0	103,3
Osakkeet ja osuudet	-584,6	-8,6	244,4	267,1	37,3
Joukkovelkakirjalainat	62,1	-50,9	-150,6	-23,0	60,9
Kiinteistösijoitukset	-17,6	18,1	62,8	21,1	5,1
Muut sijoitukset	4,1	0,0	0,1	-0,2	0,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-667,1	310,3	474,6	569,7	404,7
Muut korkoerät ³⁾	-2,7	-7,1	10,5	-5,5	-5,6
Vastuuvelan tuottovaatimus ⁴⁾	-38,4	353,3	350,9	258,9	222,0
Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos	-95,5	-8,8	-22,5	40,3	73,8
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	-631,4	-50,1	134,2	305,3	177,1
Johdannaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista	15,5	31,9	3,0	-19,4	-0,3

¹⁾ Myyntivoitot ja -tappiot sekä muut kirjanpidon arvonmuutokset.

²⁾ Taseen ulkopuoliset arvonmuutokset.

³⁾ Sisältää mm. sellaiset tuloslaskelman erät, joita ei kirjata sijoitustoiminnan tuottoihin.

⁴⁾ Vuonna 2008 täydennyskerrointa vastaavaa korkotuottovaatimusta ei lueta mukaan vastuuvelan tuottovaatimukseen.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola
Konserni

Tilinpäätös 2008

Konsernin tuloslaskelma

1 000 e		1.1.2008–31.12.2008		1.1.2007–31.12.2007	
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA -LAKISÄÄTEINEN ELÄKEVAKUUTUS					
Vakuutusmaksutulo	1		1 402 974		1 273 731
Sijoitustoiminnan tuotot	4		799 280		614 604
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	2	-1 176 354		-1 066 767	
Korvausvastuun muutos					
Kannansiirron osuus		-239 995	-1 416 348	-332 471	-1 399 238
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		201 628		-183 366	
Kannansiirron osuus		0	201 628	0	-183 366
Liikekulut	3		-46 829		-37 537
Sijoitustoiminnan kulut	4		-930 577		-262 345
Vakuutustekninen tulos			10 127		5 850
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Lakisääteisen eläkevakuutuksen tekninen tulos					
10 127					
5 850					
Muut tuotot					
Konsernireservin vähennys		123		213	
Muut		306	430	501	714
Muut kulut					
Konserniliikearvon poisto		-277		-274	
Muut		-242	-519	-509	-783
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta/tappiosta			92		129
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden vero		-4 529			
Aikaisempien tilikausien verot		-2 960		-2 514	
Laskennallisen verovelan muutos		-168	-7 657	-781	-3 295
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta			2 473		2 614
Voitto/tappio satunnaisten erien jälkeen			2 473		2 614
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta			462		-359
Tilikauden voitto			2 935		2 255

Konsernin tase

1 000 e		31.12.2008		31.12.2007	
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
	9				
Aineettomat oikeudet		3 712		3 809	
Konserniliikearvo		391		657	
Muut pitkävaikutteiset menot		9 938	14 040	10 158	14 625
Sijoitukset					
	5				
Kiinteistösjoiitukset	6				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		637 114		705 002	
Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä		803	637 918	287	705 289
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä	7				
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä		4 251		4 199	
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä		0	4 251		4 199
Muut sijoitukset				0	
Osakkeet ja osuudet	7	1 227 677		1 847 676	
Rahoitusmarkkinavälineet		4 684 840		4 253 186	
Kiinnelainasaamiset	8	64 725		70 685	
Muut lainasaamiset	8	297 962		83 630	
Talletukset		78 100		89 302	
Muut sijoitukset		0	6 353 304	184	6 344 664
Jälleenvakuutustalletesaamiset		0	6 995 473	0	7 054 152
Saamiset					
	15				
Ensvakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta		58 470		54 539	
Vakuutusedustajilta		0	58 470	0	54 539
Jälleenvakuutustoiminnasta			0		0
Muut saamiset			32 798	8 364	62 903
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
	9				
Koneet ja kalusto		1 355		2 083	
Muut aineelliset hyödykkeet		0	1 355	0	2 083
Rahat ja pankkisaamiset			9 688		7 292
Muu omaisuus			92	82	9 457
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat			106 296		84 148
Muut siirtosaamiset			163 095		123 882
			7 381 308		7 349 166

Konsernin tase

1 000 e		31.12.2008		31.12.2007	
VASTATTAVAA					
Oma pääoma	10				
Pohjarahasto		841		841	
Takuupääoma		807		807	
Arvonkorotusraho		101		101	
Vapaat rahastot		47 547		44 882	
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus		4 045		4 087	
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio		-14 282		-12 023	
Konsernin tilikauden voitto/tappio		2 935		2 255	
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutoksesta		42	2 976	-1 837	418
			42 036		39 112
Vähemmistöosuus			13 982		17 278
Konsernireservi	11		531		655
Vakuutustekninen vastuvelka	12				
Vakuutusmaksuvastuu		4 337 929		4 539 557	
Jälleenvakuuttajien osuus		0	4 337 929	0	4 539 557
Korvausvastuu		2 898 137		2 658 142	
Jälleenvakuuttajien osuus		0	2 898 137	0	2 658 142
			7 236 066		7 197 698
Pakolliset varaukset					
Eläkevaraus			200		0
Velat	15				
Lainat rahoituslaitoksilta	13		54 498		58 085
Laskennallinen verovelka	11/14		1 587		1 651
Muut velat			23 695		22 249
	15		79 780		81 984
Siirtovelat			8 713		12 439
			7 381 308		7 349 166

Konsernin epäsuora rahoituslaskelma

1 000 e	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) varsinaisesta toiminnasta/voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	2 473	2 614
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	38 367	515 837
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonkorotukset	347 567	55 740
Pakollisten varausten muutos	200	0
Pakollisen vastuuvajauksen muutos		
Suunnitelman mukaiset poistot	18 873	21 905
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		
Muut oikaisut	63 697	-99 807
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	471 177	496 289
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-89 727	-8 950
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	-2 512	4 865
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	378 938	492 204
Maksetut korot j amaksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-3 853	-3 790
Maksetut välittömät verot	-7 490	-2 514
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	367 595	485 899
Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)		
Liiketoiminnan rahavirta	367 595	485 899
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-305 275	-592 380
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	-52 279	106 763
Vähemmistöosuuden lisäys/vähennys	-2 833	-24
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-1 214	-6 634
Investointien rahavirta	-361 602	-492 274
Rahoituksen rahavirta		
Lainojen nostot		6 224
Lainojen takaisinmaksut	-3 587	
Oman pääoman lisäys/vähennys		
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-11	-12
Rahoituksen rahavirta	-3 597	6 213
Rahavarojen muutos	2 396	-163
Rahavarat tilikauden alussa	7 292	7 455
Rahavarat tilikauden lopussa	9 688	7 292

Liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet

1. Vakuutusmaksutulo

1 000 e	2008		2007	
Ensivakuutus				
TyEL:n mukainen perusvakuutus				
Työnantajan osuus	992 430		873 244	
Työntekijän osuus	246 662	1 239 092	241 545	1 114 789
TyEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		2 077		2 723
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus		161 767		156 175
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		37		43
Yhteensä		1 402 974		1 273 731
Valtion eläkerahastoon suoritettava siirtymämaksu(-)		0		0
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta		1 402 974		1 273 731
Vakuutusmaksutulo		1 402 974		1 273 731
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista				
TyEL		-3 703		-5 340
YEL		-2 752		-3 201
Yhteensä		-6 455		-8 541

2. Maksetut korvaukset

1 000 e	2008		2007	
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TyEL:n mukainen perusvakuutus		804 274		744 876
TyEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		12 280		11 886
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus		170 676		157 326
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		1 117	988 347	1 067
Yhteensä		998 347		915 155
Maksettu/saatu vastuunjakokorvauksia				
TyEL-eläkkeet		179 761		141 974
YEL-eläkkeet		46 753		45 572
Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta		-34 296		-35 896
YEL:n valtion osuus		-13 178		-9 068
VEKL:n valtion korvaus		-6	179 033	-1
Yhteensä		172 234		142 581
Korvaustoiminnan hoitokulut		8 039		7 986
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut		934		1 045
Maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta		1 176 354		1 066 767
Jälleenvakuuttajien osuus (-)		0		0
Maksetut korvaukset yhteensä		1 176 354		1 066 767

3. Liikekulut sekä henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.1. Kokonaisliikekulut toiminnoittain ET

1 000 e	2008	2007
Maksetut korvaukset		
Korvaustoiminnon hoitokulut	8 039	7 986
Työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokulut	934	1 045
	8 973	9 031
Liikekulut	46 829	37 537
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista	2 265	1 637
Kulut muista sijoituksista	4 119	2 759
	6 383	4 396
Muut kulut	519	783
Yhteensä	62 705	51 747

3.2. Tuloslaskelman erä liikekulut

1 000 e	2008	2007
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	211	2 190
Muut vakuutusten hankintamenot	11 789	8 671
	12 000	10 861
Vakuutusten hoitokulut	18 399	15 202
Hallintokulut		
Lakisääteiset maksut		
ETK:n kustannusosuus	5 478	5 227
Oikeushallintomaksu	325	341
VVV:n valvontamaksu	229	217
Muut erät	-85	-3 198
	5 947	2 587
Hallintokulut	10 483	8 887
Yhteensä	46 829	37 537

3.3. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.3.1. Henkilöstökulut

1 000 e	2008	2007
Palkat ja palkkiot	8 599	16 040
Eläkekulut	1 545	3 026
Muut henkilösivukulut	743	1 077
Yhteensä	10 886	20 143

3.3.2. Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 e		2008	2007
Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja			
Palkat ja palkkiot		360	353
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Varatoimitusjohtajan eläke-edut ovat lakisääteiset.		
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja		
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia		
Hallitus ja hallituksen varajäsenet			
Palkat ja palkkiot		455	494
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja		
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia		
Hallintoneuvosto			
Palkat ja palkkiot		65	40
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja		
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia		

3.3.3. Henkilöstön keskimääräinen luku tilikauden aikana

	2008	2007
Konttorihenkilöstö	188	187
Myyntihenkilöstö	-	-
Kiinteistöhenkilöstö	-	-

3.4. Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

1 000 e	2008	2007
Tilintarkastus	97	81
Tilintarkastuslain 1§:n 1:n momentin		
2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot	6	18
Veroneuvonta	22	0
Yhteensä	125	100

4.1. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1 000 e	2008		2007	
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin				
Korkotuotot, euroa	0		0	
Muut tuotot, euroa	0	0	0	0
Tuotot kiinteistösijoituksista omistusyhteisyrityksiin				
Korkotuotot	20		26	
Muut tuotot	0	20	0	26
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin				
Korkotuotot	551		657	
Muut tuotot	80 192	80 743	81 315	81 972
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	59 330		66 184	
Korkotuotot	229 500		188 975	
Muut tuotot	233 407	522 237	105 735	360 894
Yhteensä		602 999		442 892
Arvon alentumisten palautukset		46 026		13 547
Myyntivoitot		150 254		158 165
Yhteensä		799 280		614 604
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista				
Muut yritykset		-35 076		-33 072
Kulut muista sijoituksista		-279 165		-86 327
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Muut		-3 853		-3 790
Yhteensä		-318 094		-123 189
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-393 593		-69 286	
Rakennusten suunnitelmapoistot	-16 357	-409 950	-18 468	-87 754
Myyntitappiot		-202 533		-51 401
Yhteensä		-930 577		-262 345
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvon- korotuksia ja niiden oikaisua		-131 297		352 259
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa		-131 297		352 259

Taseen liitteet

5.1. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

1 000 e	2008 Jäljellä oleva hankintameno	2008 Kirjanpitoarvo	2008 Käypä arvo
Sijoitukset			
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	552 825	552 926	710 411
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	1 176	1 176	1 569
Muut kiinteistöosakkeet	83 012	83 012	94 398
Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	803	803	803
	637 817	637 918	807 181
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	4 251	4 251	4 251
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	1 227 677	1 227 677	1 288 707
Rahoitusmarkkinavälineet	4 684 840	4 684 840	4 715 896
Kiinnelainasaamiset	64 725	64 725	64 725
Muut lainasaamiset	297 962	297 962	297 962
Talletukset	78 100	78 100	78 100
	6 353 304	6 353 304	6 445 390
	6 995 372	6 995 473	7 256 822
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää			
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta	-5 782		
Indeksiin sidottujen lainojen tuottoa	0	-5 782	
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonkorotuksia		0	
Muita arvonkorotuksia		101	
		101	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			261 349

5.2. Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

1 000 e	2008 Käypä arvo
	12 317

6. Kiinteistösijoitukset

1 000 e	2008 Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet	2008 Lainasaamiset omistusyhteys- yrityksiltä
Hankintameno 1.1.	859 144	287
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 071	
Lisäykset	29 407	516
Vähennykset	-80 985	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	806 495	803
Kertyneet poistot 1.1.	-98 941	
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	1 071	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	10 029	
Tilikauden poistot	-15 135	
Kertyneet poistot 31.12.	-102 976	
Arvonalentumiset 1.1.	-55 302	
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	8 593	
Tilikauden arvonalentumiset	-21 785	
Arvonalentumisten palautukset	1 989	
Arvonalentumiset 31.12.	-66 506	
Arvonkorotukset 1.1.	101	
Lisäykset	0	
Vähennykset	0	
Siirrot erien välillä	0	
Arvonkorotukset 31.12.	101	
Kirjanpitoarvo 31.12	637 114	803
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		
Jäljellä oleva hankintameno	93	
Kirjanpitoarvo	93	
Käypä arvo	143	

7. Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

1 000 e	2008
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	
Hankintameno 1.1.	4 199
Lisäykset	52
Vähennykset	0
Siirrot erien välillä	0
Hankintameno 31.12.	4 251
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 251

7.1. Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

1 000 e	Kotipaikka	Osuus takuu pääomasta %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Osakkeet ja osuudet				
Oirabi Oy	Espoo	50,00	10	0
Suomen Metsäsijoitus Oy	Espoo	25,00	16 954	202
Vakuutusneuvonta Aura Oy	Espoo	33,33	12	0
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	Espoo	33,33	12	0
Yhteensä			16 988	203

7.2. Muut sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Alma Media	2,48 %	1 852 800	5 665	9 171	
Amer- Sports	1,33 %	968 700	5 192	5 192	
Cargotec	0,80 %	440 000	3 560	3 560	
Comptel	0,78 %	840 000	580	580	
Finnair	1,78 %	2 276 444	11 076	11 132	
Fiskars	0,77 %	600 001	3 341	4 176	
Fortum	0,15 %	1 361 176	11 497	20 731	
Huhtamäki	0,81 %	850 000	3 740	3 740	
HKScan	2,21 %	748 831	3 310	3 310	
Ilkka-Yhtymä	0,63 %	92 924	722	790	
Kemira	1,43 %	1 786 500	10 605	10 612	
Kesko	0,69 %	674 500	12 006	12 006	
Kone	0,37 %	964 040	14 972	14 972	
Lassila & Tikanoja	5,09 %	1 974 240	13 650	21 717	
Nokia	0,05 %	1 835 400	20 373	20 373	
Nokian Renkaat	0,73 %	908 000	4 688	7 182	
Pöyry	2,99 %	1 760 000	12 247	13 763	
Ponsse	3,36 %	939 500	4 228	4 228	
PKC Group	4,55 %	809 600	2 631	2 631	
Ramirent	0,28 %	300 000	975	975	
Stockmann	1,64 %	1 011 484	9 882	9 882	
Suominen Yhtymä	5,41 %	1 283 850	847	847	
Tamfelt	3,89 %	1 072 766	5 371	5 602	
Tekla	4,56 %	1 029 000	2 369	3 838	
Tietoenator	1,26 %	910 000	7 071	7 071	
Uponor	1,85 %	1 356 500	9 179	10 445	
UPM-Kymmene	0,20 %	1 032 300	9 291	9 291	
Vacon	3,82 %	584 500	4 092	10 696	
Wulff-Yhtiöt	5,30 %	350 000	805	805	
YIT	0,70 %	886 600	4 061	4 061	
Muut			490	490	
Yhteensä			198 515	233 867	
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
Arek Oy	7,00 %	980 000	980	980	
Citec Information Oy Ab	5,12 %	4 795	543	543	
Fibox Oy Ab	5,10 %	2 187	656	656	
Fingrid Oyj	4,51 %	150	5 046	5 046	
Moventas Oy	1,24 %	30 185	3 064	3 064	
Satel Oy	12,63 %	625	1 709	1 944	
Sato Oyj	5,17 %	2 295 540	13 964	13 964	
Seligson & Co Oyj	12,20 %	150 667	979	979	
Tapiola Pankki Oy	7,32 %	3 535	7 811	7 811	
TA-Yhtymä Oy B	14,53 %	237 414	566	566	
Vakuutusosakeyhtiö Garantia	4,93 %	2 960	2 048	2 048	
Muut			4 674	6 437	
Yhteensä			42 041	44 039	

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
Aceryg	0,41 %	800 000	3 200	3 200	Iso-Britannia
Adidas	0,14 %	275 000	7 464	7 464	Saksa
Astrazeneca	0,03 %	477 500	13 486	13 486	Iso-Britannia
Austevoll Seafood	0,38 %	700 000	790	790	Norja
Avon Products	0,09 %	400 000	6 450	6 907	Yhdysvallat
ABB	0,03 %	800 000	8 224	8 393	Sveitsi
Bayer	0,01 %	113 000	4 544	4 695	Saksa
Bkw Fmb Energie	0,40 %	212 500	14 596	14 596	Sveitsi
BASF	0,03 %	305 000	7 999	8 458	Saksa
Cermaq	0,60 %	555 400	1 504	1 504	Norja
E.ON	0,03 %	515 000	12 924	14 647	Saksa
Ekornes	1,82 %	671 300	4 613	4 613	Norja
Electricite De France	0,02 %	300 000	12 450	12 450	Ranska
Eriks Group	2,63 %	283 350	7 367	7 367	Alankomaat
EDF Energies Nouvelles	0,40 %	312 500	7 891	7 891	Ranska
Fred Olsen Energy	0,84 %	561 000	10 587	10 587	Norja
Fresenius Medical Care	0,11 %	335 000	11 159	11 159	Saksa
Getinge	0,52 %	1 286 805	11 042	11 042	Ruotsi
Heineken	0,09 %	459 375	10 060	10 060	Alankomaat
Hennes & Mauritz	0,11 %	790 000	22 203	22 203	Ruotsi
Husqvarna	0,56 %	1 600 000	6 079	6 079	Ruotsi
Modern Times Group	0,85 %	433 200	6 715	6 715	Ruotsi
Munters	2,49 %	1 870 950	6 609	6 609	Ruotsi
New Wave Group	3,13 %	1 420 000	816	816	Ruotsi
Novartis	0,02 %	545 000	18 770	19 341	Sveitsi
Novozymes	0,43 %	233 000	6 785	13 072	Tanska
Orkla	0,23 %	2 353 570	8 787	10 971	Norja
Partners Group	0,35 %	94 465	4 771	4 771	Sveitsi
Petroleum Geo-Services	0,33 %	600 000	1 702	1 702	Norja
Sandvik	0,17 %	2 020 000	9 106	9 106	Ruotsi
Seadrill	0,13 %	500 000	2 826	2 826	Bermuda
Siemens	0,01 %	63 700	3 132	3 356	Saksa
Statoil Hydro	0,04 %	1 120 000	13 084	13 084	Norja
Svenska Handelsbanken	0,14 %	850 000	9 853	9 853	Ruotsi
Symrise	0,74 %	880 000	8 782	8 782	Saksa
Syngenta	0,04 %	40 000	5 398	5 398	Sveitsi
Synthes	0,16 %	190 000	16 548	17 068	Yhdysvallat
SBM Offshore	0,45 %	660 000	6 170	6 170	Alankomaat
Telenor	0,09 %	1 550 000	7 361	7 361	Norja
TeliaSonera	0,09 %	3 920 000	13 798	13 798	Ruotsi
Tesco	0,02 %	1 400 000	5 291	5 291	Iso-Britannia
Tgs Nopec Geophysical Co	0,73 %	753 990	2 680	2 680	Norja
Venture Production	0,93 %	1 400 000	6 258	6 258	Iso-Britannia
Yara International	0,21 %	625 000	9 535	9 535	Norja
Zimmer Holdings	0,06 %	125 000	3 630	3 630	Yhdysvallat
Yhteensä			363 039	375 783	

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Sijoitusrahastot					
Aventum Aasia REIT Plus			2 299	2 299	Suomi
Aventum Global Reit			5 502	5 502	Suomi
BlueBay Emerging Market Select Bond Fund			26 322	26 322	Luxemburg
BlueBay High Yield Enhanced Fund			28 364	28 364	Luxemburg
EQ Technology			5 398	5 398	Suomi
Fondita Nordic Micro Cap B			5 326	5 326	Suomi
Fourton Odysseus			26 153	26 153	Suomi
Fourton Stamina			24 740	24 740	Suomi
Seligson Global Top 25 Pharmaceuticals			8 306	8 306	Suomi
Tapiola Aasia-Tyynimeri			6 893	6 893	Suomi
Tapiola Eurooppa			14 221	14 221	Suomi
Tapiola High Yield			31 243	31 243	Suomi
Tapiola Hyvinvointi			12 429	12 429	Suomi
Tapiola Itä-Eurooppa			1 992	1 992	Suomi
Tapiola Kehittyvät Markkinat			16 291	20 037	Suomi
Tapiola Kiinteistö			11 015	11 015	Suomi
Tapiola Trendi			14 068	14 068	Suomi
Tapiola Tulevaisuus			8 379	8 379	Suomi
Tapiola USA			10 078	10 078	Suomi
Vanguard Emerging Markets Stock Index			47 173	47 173	Irlanti
Vanguard US 500 Stock Index			22 742	22 742	Irlanti
Vanguard-Japan STK IND EUR			34 046	34 046	Irlanti
Wegelin Lux Equity Active Indexing World			30 655	30 655	Luxemburg
Yhteensä			393 635	397 382	

Osakkeet ja osuudet	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Pääomasijoitusrahastot					
Aberdeen European Shopping Property Fund SICAV			3 621	3 621	Luxemburg
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic			15 790	15 790	Luxemburg
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership			3 708	3 708	Jersey
Apax Europe VII - B, L.P.			8 891	8 891	Iso-Britannia
AXA LBO Fund IV			4 987	4 987	Ranska
AXA Secondary Fund IV L.P.			3 985	3 985	Jersey
Bio Fund Ventures II Ky			699	699	Suomi
Bio Fund Ventures III Ky			1 194	1 194	Suomi
Bowmark Capital Partners IV, L.P.			964	964	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe III, L.P.			6 082	6 082	Iso-Britannia
Capman Equity VII A L.P.			3 080	3 614	Guernsey
Capvis Equity III L.P.			4 590	4 590	Jersey
Charterhouse Capital Partners VIII LP No. 1.2			5 626	5 626	Iso-Britannia
Eqvitec Technology Fund II Ky			3 731	3 731	Suomi
European Added Value Fund, L.P.			16 446	16 446	Iso-Britannia
European Fund Investments II Limited Partnership			772	772	Iso-Britannia
Exilion Real Estate I Ky			7 515	7 515	Suomi
Finnmezzanine Rahasto III A Ky			556	636	Suomi
Gresham 4A			1 087	1 087	Iso-Britannia
HealthCap IV Bis L.P.			830	830	Yhdysvallat
Ibersuizas Capital Fund II, L.P.			2 547	4 025	Guernsey
Indigo Capital V L.P.			5 337	5 337	Iso-Britannia
Industri Kapital 2000 Limited Partnership XI			1 390	1 635	Jersey
Industri Kapital 2004 Limited Partnership I			3 177	3 177	Jersey
Industri Kapital 2007 Limited Partnership III			4 075	4 075	Jersey
Industrie & Finance Investissements 2 FCPR			2 267	2 281	Ranska
ING Real Estate European Industrial Fund C.V.			15 553	15 553	Alankomaat
MB Equity Fund III Ky			1 752	1 897	Suomi
MB Equity Fund IV Ky			738	738	Suomi
MGP Europe Fund III L.P.			3 353	3 353	Iso-Britannia
Nexit INFOCOM II L.P.			1 330	1 330	Guernsey
Nordic Mezzanine Fund II Limited Partnership			745	1 287	Iso-Britannia
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership			851	851	Guernsey
Partners Group Secondary L.P.			3 170	4 138	Yhdysvallat
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.			4 140	4 140	Yhdysvallat
Paul Capital Top Tier Investments III, L.P.			3 673	3 684	Yhdysvallat
PBW II Real Estate Fund S.A.			9 040	9 040	Luxemburg
The PanEuropean Property Limited Partnership			19 449	19 449	Iso-Britannia
Tapiola KR I Ky			35 531	35 531	Suomi
The Fourth Cinven Fund (No. 4) Limited Partnership			6 895	6 895	Iso-Britannia
TPG Partners VI, LP			699	699	Yhdysvallat
Muut			10 580	13 753	
Yhteensä			230 447	237 636	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä			1 227 677	1 288 707	

8. Muut sijoitukset

8.1. Muut lainasaamiset erittely vakuuden mukaan:

1 000 e	2008	2007
Pankkitakaus	196 061	40 243
Takausvakuutus	39 009	9 383
Muu vakuus	29 893	4 495
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	264 964	54 121
Ei vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	32 998	29 510
	297 962	83 630

8.2. Eläkelainasaamisten yhteismäärä

1 000 e	2008	2007
Muut kiinnelainasaamiset	147	164
Muut lainasaamiset	232 694	45 832
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	232 842	45 997

8.3. Pääomalainojen yhteismäärä

1 000 e	2008	2007
Muut lainasaamiset	1 583	1 304
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	1 583	1 304

9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

1 000 e	2008 Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	2008 Konserni liikearvo	2008 Kalusto
Hankintameno 1.1.	19 555	1 331	8 429
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-2 062	0	0
Lisäykset	1 496	0	64
Vähennykset	0		-944
Hankintameno 31.12.	18 989	1 331	7 549
Kertyneet poistot 1.1.	-5 587	-673	-6 345
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	2 062	0	0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0		588
Tilikauden poistot	-1 814	-266	-436
Kertyneet poistot 31.12.	-5 340	-939	-6 193
Kirjanpitoarvo 31.12.	13 649	391	1 355

10.1. Oman pääoman muutokset

1 000 e	1.1.2008	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2008
Pohjarahasto	841	0	0	841
Takuupääoma	807	0	0	807
Arvonkorotusrahasto	101	0	0	101
Varmuusrahasto	44 837	2 650	0	47 487
Käyttörahassto	45	26	-11	60
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	4 087	0	-42	4 045
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio	-12 023	0	-2 258	-14 282
Konsernin tilikauden voitto/tappio	2 255	2 935	-2 255	2 935
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutoksesta	-1 837	1 879		42
	418	4 814	-2 255	2 976
Oman pääoman muutokset yhteensä	39 112	7 490	-4 566	42 036

10.2. Arvonkorotusrahaston erittely

1 000 e	31.12.2008
Arvonkorotusrahasto 1.1.	101
Lisäykset	0
Arvonkorotusten peruutukset	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	101
Josta käyttöomaisuuteen liittyvää	101

10.3. Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen

1 000 e	31.12.2008
Takuuosuuden omistajien osuus:	
Takuupääoma	807
Ehdotettu voitonjako takuupääoman omistajille	0
Takuuosuuden omistajien osuus	807
Vakuutusentottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen	41 229

10.4. Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

1 000 e	31.12.2008
Tilikauden voitto/tappio	2 976
+ Muu vapaa oma pääoma tasanimikkeittäin	
Varmuusrahasto	47 487
Vararahasto	0
Käyttörahassto	60
Muut vapaat rahastot	0
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	4 045
Muu vapaa pääoma yhteensä	51 592
- Taseen osoittama tappio	-14 282
- Yhtiöjärjestyksen mukaan vararahastoon siirrettävä tai muutoin jakamatta jätettävä määrä	
- Muut jakokelvottomat erät	
- Määrä, joka konserniin kuuluvien yhteisöjen tilinpäätössiirroista on konsernitilinpäätöksessä merkitty omaan pääomaan	-4 045
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	36 242

11. Tilinpäätössiirtojen kertymä ja konsernireservin muutokset

1 000 e	2008
Poistoero	
Kertynyt poistoero 1.1.	6 002
Lisäykset	0
Vähennykset	-412
Kertynyt poistoero 31.12.	5 590
Vapaaehtoiset varaukset	
Luottotappiovaraus 1.1.	0
Lisäykset	0
Vähennykset	0
Luottotappiovaraus 31.12.	0
Asuintalovaraus 1.1.	188
Lisäykset	346
Vähennykset	-19
Asuintalovaraus 31.12.	515
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä	515
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	6 106
Jaettu	
Omaan pääomaan	-4 045
Vähemmistöosuuteen	-473
Laskennalliseen verovelkaan	-1 587
	0
Verokanta	26 %
Konsernireservi	
Konsernireservi 1.1.	655
Lisäykset	0
Vähennykset	-123
Konsernireservi 31.12.	531

12.1. Vakuutustekninen vastuovelka

1 000 e	2008	2007
Vakuutusmaksuvastuu		
Vastaiset eläkkeet	4 100 638	3 927 614
Osittamaton lisävakuutusvastuu	490 409	590 090
Ositettu lisävakuutusvastuu	12 700	19 600
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-265 818	2 253
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	4 337 929	4 539 557
Korvausvastuu		
Alkaneet eläkkeet	2 595 163	2 363 123
Tasoituserä	302 974	295 019
Korvausvastuu yhteensä	2 898 137	2 658 142
Vakuutustekninen vastuovelka yhteensä	7 236 066	7 197 699

12.2. TVYL 6.luvun 14§:n mukaiset lisäedut

1 000 e	2008	2007
Ositettu lisävakuutusvastuu 1.1.	19 600	18 000
Tilivuonna maksetut asiakashyvitykset (-)	-19 600	-18 000
Siirto ositettuun lisävakuutusvastuuseen(+)	12 700	19 600
Ositettu lisävakuutusvastuu 31.12.	12 700	19 600

13. Velat, jotka eräänntyvät maksettavaksi viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua

1 000 e	2008	2007
Lainat rahoituslaitoksilta	54 498	58 085

14. Laskennalliset verovelat

1 000 e	2008	2007
Poistoeron ja varausten jaosta aiheutunut laskennallinen verovelka	1 587	1 651

Arvostuseroista laskettu verovelka ei realisoidu lähitulevaisuudessa.

15. Saamiset ja velat

15.2. Saamisten erittely osakkuusyrietykset

1 000 e	2008	2007
Saamiset omistusyhteisyrietyksiltä		
Muut saamiset	1	0
	1	0
Saamiset yhteistoimintayrietyksiltä		
Muut saamiset	3 867	1 929
	3 867	1 929
Saamiset muut		
Muut saamiset	38	1 853
	38	1 853

15.3. Velkojen erittely osakkuusyrietykset

1 000 e	2008	2007
Velat yhteistoimintayrietyksille		
Muut velat	3 588	2 265
	3 588	2 265

15.4. Siirtovelkojen erittely

1 000 e	2008	2007
Ennakkoon maksetut vakuutusmaksut	3 062	1 740
Velat henkilöstölle	1 897	4 296
Johdannaisten arvostustappio	2 455	5 337
Muut siirtovelat	1 300	1 067
	8 713	12 439

16. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

16.1. Vakuudet

1 000 e	2008		2007	
	Vakuudet/pantiit/ takaukset yms sitoumukset	2008 Velan määrä	Vakuudet/pantiit/ takaukset yms sitoumukset	2007 Velan määrä
Omien velkojen vakuudeksi				
Kiinteistökiinnitykset	214 270	54 453	219 470	57 057
	214 270	54 453	219 470	57 057

16.2. Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut

1 000 e	2008	2007
JOHDANNAISSOPIMUKSET		
Korkojohdannaiset		
Koronvaihtosopimukset		
Kohde-etuus		
Käypä arvo		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	0	500 000
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	238 709	685 156
Käypä arvo	12 088	3 800
Muut johdannaisopimukset		
Koronvaihtosopimukset		
Ostetut		
Kohde-etuus	12 000	15 000
Käypä arvo	229	87
Arvonlisäverovastuut		
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen		
Yhteistoimintayritykset	763	1 786
	763	1 786
Arvonlisäverolain 33§:n mukainen vähennysten palautusvelvollisuus	23 949	19 117
Muut vastuusitoumukset		
Merkintäsitoumukset	388 569	287 212
Ostositoumukset	18 500	0

17. Lähipiirilainat

Rahalainat vakuutusyhtiön tai vakuutusyhtiön konserniin kuuluvan yhteisön tai säätiön toimitusjohtajalle, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenelle tai tilintarkastajalle yhteisön taikka vakuutusyhtiössä määräysvaltaa käyttävän yhteisön tai säätiön tai tällaisen yhteisön tai säätiön määräysvallassa olevan

Yhtiö ei ole antanut otsikossa mainittua rahalainaa.

Rahalainat sille, jollatakuuosuuden omistuksen nojalla voi olla vähintään 10 prosenttia vakuutusyhtiön takuuosuuksista tai takuuosuuksien tuottamasta äänimäärästä taikka vastaava omistus tai äänivalta vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvassa yhteisössä

Yhtiö ei ole antanut otsikossa mainittua rahalainaa.

Rahalainat, jos työeläkevakuutusyhtiön taseeseen sisältyy rahalainoja työeläkevakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä tai TVYL:n 5§ 4 momentissa tarkoitettuun yhteistyöryhmään kuuluvalla yhteisöllä

Yhtiö ei ole antanut otsikossa mainittua rahalainaa.

Rahalainat, jotka on annettu yhteistyöryhmään kuuluvan yhteisön toimitusjohtajalle, hallituksen, hallintoneuvoston jäsenelle tai tilintarkastajalle

Rahalainat yhteensä eivät ylitä 200 000 euroa

Tytäryritykset ja osakkuusyrietykset 31.12.2008

TYTÄRYRITYKSET		Kotipaikka	Omistusosuus
1 Oy	Business Park Mankkaa 2	Espoo	100,0 %
2 Oy	Business Park Mankkaa Tornio 1	Espoo	100,0 %
3 Oy	Elkes	Espoo	100,0 %
4 Kiinteistö Oy	Espoon Jänismäki	Espoo	100,0 %
5 Asunto Oy	Espoon Punakaneli	Espoo	100,0 %
6 Kiinteistö Oy	Espoon Viirikuja 1	Espoo	100,0 %
7 Kiinteistö Oy	F-Medi II	Espoo	90,0 %
8 Kiinteistö Oy	FMO Tapiola	Espoo	70,0 %
9 Kiinteistö Oy	Hauki	Helsinki	100,0 %
10 Kiinteistö Oy	Helsingin Aleksis Kiven katu 11	Espoo	63,2 %
11 Kiinteistö Oy	Helsingin Hämeentie 109-111	Espoo	76,0 %
12 Asunto Oy	Helsingin Linnankoskenkatu 4	Helsinki	100,0 %
13 Asunto Oy	Helsingin Puuskakuja 23	Helsinki	100,0 %
14 Asunto Oy	Helsingin Puuskarinne 7	Helsinki	100,0 %
15 Kiinteistö Oy	Helsingin Suvilahdenkatu 2	Espoo	90,6 %
16 Kiinteistö Oy	Helsinki-Vantaa Logistics Center	Espoo	70,0 %
17 Kiinteistö Oy	Helsingin Erottajankulma	Espoo	100,0 %
18 Kiinteistö Oy	Hertsikka	Espoo	100,0 %
19 Kiinteistö Oy	Jyväskylän Kolmikulma	Jyväskylä	100,0 %
20 Asunto Oy	Jyväskylän Schaumanin Puistotie 19	Jyväskylä	100,0 %
21 Asunto Oy	Jyväskylän Suuruspääntie 8	Jyväskylä	100,0 %
22 Kiinteistö Oy	Järvenkynnys	Espoo	100,0 %
23 Asunto Oy	Järvenpään Kartanontie 15	Järvenpää	100,0 %
24 Kiinteistö Oy	Kasarmintorin Kauppakeskus	Espoo	100,0 %
25 Asunto Oy	Kotkan Kirkkokatu	Kotka	100,0 %
26 Kiinteistö Oy	Kouvolan Kauppalanckatu 13	Espoo	100,0 %
27 Kiinteistö Oy	Kouvolan Mikko	Espoo	100,0 %
28 Kiinteistö Oy	Kouvolan Tapiola	Espoo	54,0 %
29 Kiinteistö Oy	Kulonpohja	Espoo	100,0 %
30 Kiinteistö Oy	Kuopion Kauppakatu 26-30	Kuopio	100,0 %
31 Kiinteistö Oy	Kuparitalo 1	Espoo	100,0 %
32 Kiinteistö Oy	Kyttälän Keskus	Tampere	81,3 %
33 Asunto Oy	Lahden Purserinsaari	Lahti	100,0 %
34 Asunto Oy	Lapinniemen Majakka	Tampere	100,0 %
35 Oy	Lappeenrannan Kulmatalo	Lappeenranta	100,0 %

TYTÄRYRITYKSET			Kotipaikka	Omistusosuus
36	Asunto Oy	Lappeenrannan Pikisaarenranta	Lappeenranta	100,0 %
37	Kiinteistö Oy	Melkonkatu 8	Espoo	86,7 %
38	Kiinteistö Oy	Mäntsälän Keskustie 1	Espoo	100,0 %
39	Kiinteistö Oy	Oulun Cinematori	Espoo	70,0 %
40	Asunto Oy	Oulun Hallituskatu 25	Oulu	100,0 %
41	Kiinteistö Oy	Oulun Hotellitorni	Espoo	70,0 %
42	Kiinteistö Oy	Oulun Kirkkokatu 21	Espoo	100,0 %
43	Oy	Possesif	Espoo	100,0 %
44	Kiinteistö Oy	Quartetto E	Espoo	100,0 %
45	Kiinteistö Oy	Rauman Hakunintie 12	Espoo	100,0 %
46	Kiinteistö Oy	Rauman Hakunintie 26	Espoo	100,0 %
47	Kiinteistö Oy	Robert Huberin tie 7	Espoo	100,0 %
48	Asunto Oy	Rovaniemen Lapintapiola	Rovaniemi	100,0 %
49	Kiinteistö Oy	Sanomala II	Espoo	80,0 %
50	Oy	Simonkentän Hotelliikiinteistö	Espoo	60,0 %
51	Asunto Oy	Tapiolan Caritas	Oulu	100,0 %
52	Kiinteistö Oy	Tapiolankynnys	Espoo	100,0 %
53	Ky	Tapra	Espoo	100,0 %
54	Asunto Oy	Turun Itäinen Rantakatu 68	Turku	100,0 %
55	Kiinteistö Oy	Turun Ovakonkatu 2	Turku	100,0 %
56	Asunto Oy	Turun Purserinpuisto	Turku	100,0 %
57	Kiinteistö Oy	Valimontie 27	Espoo	100,0 %
58	Kiinteistö Oy	Vantaan Hakintie	Espoo	70,0 %
59	Asunto Oy	Vantaan Martinteeri	Vantaa	100,0 %
60	Kiinteistö Oy	Vantaan Rajatorpantie 8	Espoo	100,0 %
OSAKKUUSYRITYKSET			Kotipaikka	Omistusosuus
1	Oy	Suomen Metsäsijoitus	Helsinki	25,0 %
2	Oy	Vakuutusneuvonta Aura	Espoo	33,3 %
3	Oy	Vakuutusneuvonta Pohja	Espoo	33,3 %
4	Oy	Oirabi	Espoo	50,0 %
5	Oy	Glasnost	Espoo	33,3 %
6	Oy	Kampintorni	Espoo	50,0 %
7	Oy	Pohja-yhtymä	Espoo	27,3 %

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 2 705 029,00 euroa käytetään seuraavasti:

Varmuusrahastoon siirretään	2 690 000,00
Käyttörahaan siirretään	15 029,00

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään, jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Pohjarahasto	840 939,63
Takuupääoma	807 302,05
Varmuusrahasto	47 486 996,32
Käyttöraha	60 205,86
	<hr/>
	49 195 443,86

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2008 allekirjoitukset

Espoossa 6. päivänä maaliskuuta 2009

Harri Miettinen

Eeva-Liisa Inkeroinen

Kaija Kallinen

Asmo Kalpala

Kari Kaukinen

Arto Okkonen

Heli Puura

Jari Saine

Ann Selin

Risto Suominen

Pauli Torkko

Satu Huber
toimitusjohtaja

Tilintarkastusmerkintä

Suoritusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Espoossa 12. päivänä maaliskuuta 2009

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Juha Tuomala
KHT

Hannu Pellinen
KHT

Tilintarkastuskertomus

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiolan yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiolan kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei

ole olennaisia virheellisyksiä ja että emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet vakuutusyhtiölain ja työeläkeyhtiöistä annetun lain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsitksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Espoossa 12. päivänä maaliskuuta 2009

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Juha Tuomala
KHT

Hannu Pellinen
KHT

Hallintoneuvoston lausunto

Perehdyttyään tilinpäätökseen, konsernitilinpäätökseen ja tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2008 hallintoneuvosto ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään.

Espoossa 19.3.2009

Hannu Anttila
hallintoneuvoston
puheenjohtaja